

CUMHURİYETİN

IŞIĞINDA 100 YIL

“Cumhuriyet ilelebet
payidar kalacaktır.”
M. K. Atatürk

ISTRANCA EDEBİYAT KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

Yıl : 1 Sayı: 7 Tarih: Kasım - Aralık 2023

Yayın Türü: E-Yayın, ücretsiz, iki aylık

İmtiyaz Sahibi ve Yayın Yönetmeni: Celal Çalık

Web Adresi: <https://istrancaedebiyat.com>

İletişim: istrancaedebiyat@gmail.com

Eserlerin hukuki sorumluluğu, yazarlara aittir.

EDİTÖRLER:

Necmettin Yalçinkaya, Fikret Şimşek

YAYIN KURULU:

İbrahim Kamberoğlu, Ahmet Türkay, İsmet Arasan, Hasan Hüseyin Yalvaç, Hasan Akarsu, Mehmet Ali Tan, Metin Göktaş. Erdoğan Bol Refik Engin.

İÇİNDEKİLER

ISTRANCA'DAN MERHABA / Celal ÇALIK (2)

CUMHURİYET / M. Ali İŞIKGÖR (3)

DENEME - SÖZCÜK DELİLERİ VI. BARIŞ ERDOĞAN (4)

ÖMRÜMÜN ÖNSÖZÜ / İBRAHİM KAMBEROĞLU (5)

AH ÖMRÜM! YALAN İLE ÖLDÜN SEN!

-H. HÜSEYİN YALVAÇ- (5)

"AGO İSMAİL / İSMET ARASAN (6)

VINCENTE ALEIXANDRE artık çok geç mi dersin / ÖMER YILDIZ (7)

ÜNLÜLER GEÇİDİ / BERRİN NAZLI (8)

VEDASIZ / SAMLE ÇAĞLA (9)

<https://istrancaedebiyat.com>

GÜNEŞİ GÖRMEK / AHMET YILMAZ TUNCER (9)

KULAK TIKAMAK / GÖNÜL TOKEYAVA (10)

YÜZ BİNLER / HASAN ÇELİKKOL (11)

ÖYKÜ ÜZERİNE - 10 / MEHMET BİNBOĞA (12)

ÖLMENİN YARARI YOKTUR / NIELS HAV Çeviren: Hüseyin DUYGU (13)

NE KADAR SEVGİ GEREK / TSVETA İVANOVA

- BULGARCADAN ÇEVİREN GÜYSÜM BİLALOVA - (13)

TEKİRDAĞ VE TAKAVOR AĞZINDAN BİR KESİT

- YAPYA KAPTAN - (14)

AKSAK NİKOLA / MEHMET ENVER ALTIN (15)

CAN BABAMA / ADNAN SUNGUR (16)

DELİ GÖNÜL / GÜLCAN YENİCİ (16)

BİR YARIM / NECMETTİN YALÇINKAYA (17)

YAZGI AĞACI / GONCA DOLU (19)

KRAL ÇIPLAK / ARDA ÇALIK (20)

BEKLENEN ÖLÜM / BANU İMER (21)

YAŞLI BİR KAYA / AKIN GÜRE (22)

YEŞİL CEKETLİ KADIN / İZZET BEKTAŞ (23)

YORULDUK BE HAYAT / NİLGÜN YAZAR (24)

BİR ELİNİ VERSEN / RAMAZAN AKSU (25)

YAĞMURLA APANSIZ / FEYYAZ KADRİ GÜL (25)

“HİKAYESİ OLAN ADAM”

“ÇUKURYURTLUYUM ÇOK MUTLUYUM”

-HASAN AKARSU- (26, 27)

SEVGİ YALNIZLIĞI / FİLİZ KALKIŞIM ÇOLAK (28)

HAZAN / EMİNE UYSAL (29)

TANRI KADİR / M. ALİ TAN (29)

UÇURUMUN KENARI / GÜLSADE SÖYKÖK (30)

İÇİMDEKİ ZEYNA / MERAL TABAKOĞLU TOKSOY (31)

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRAKYA BALKANLARDA TASAVVUF, BEKTAŞI.

BEKTAŞI SÜREKLERİ VE ŞEYH BEDREDDİN'İLER / REFİK ENGİN (35)

Değerli yol arkadaşlarım!

Cumhuriyetimiz yüz yılı geride bırakıp ikinci yüzyılına girerken dergimiz de bir yaşına girdi. Çeşitli engel ve zorluklara rağmen 7. sayımızda (Kasım Aralık) tekrar sizlerle birlikte olabilmenin onurunu yaşıyoruz. Çoğalarak ve daha da güçlenerek yolumuza devam ederken duygu ve düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istedim. Kendimi, 1999 Yılında Wachowski kardeşlerin yazıp yönettiği Matrix filmindeki kahramanlardan ünlü Nabukatnezar gemisinin kaptanına benzetirken dergimizi de bu gemiye benzetiyorum. Aslında bu dijital çağda sizlerle sık sık bu gemide yollarımız kesişiyor.

Covit 19 deyin veya Çorumlu Cavit ile başlayan iki yıl süren ve tüm insanlığın figüran olarak oynatıldığı dünyanın en büyük dijital yapımı pandemi (kurgubilim filmi) deyin. Ne dersiniz deyin kolunu uzat dediler uzattık. Evlerde mahzur kaldık. Pandemi geçti. Benim sağ kolum saf dışı kaldı sekiz ay. Merhemlerle zor atlattım. Ardından enflasyon ile savaşılmaya başladık. Yine eşzamanlı olarak komşu ülkelerin ölüm-kalım savaş haberleri ile yatıp kalkıyoruz.

Istranca Edebiyat dergisi bizi bu felaketlerden uzak tutuyor. Çünkü bu dijital savaşların hüküm sürdüğü çağda bizim de artık dijital bir gemimiz var. Bugünlerde bir de yapay zeka türedi. Meraklı bir vatandaş olarak inceledim. Gel bakalım yapay zeka hazretleri bana lirik bir şiir yaz dedim, yazdı. Bir de pastoral bir şiir olsun dedim. Hatırımı kırmadı kır manzaralı bir şiir yazdı. Hiç de fena sayılmaz ama şerefsizin insan olmadığını çok ince nüanslardan anlamak mümkün. Duygular konusunda henüz çuvallıyor,

Sonra çocuğa rica ettim. Bilgisayarımdan sildi. Aynı zamanda casus olduğundan şüphelendik. Hiroşima'yı havaya uçuran nükleer silahtan daha büyük bir silahın bilgisayarımda işi olamazdı elbet. Sadece merak etmişim.

Tüm dünya insanların hayatta kalmak için çok savaş verdiği çağımızda hele hele şu kader coğrafyasındaki insanların işi çok daha zor. Geçenlerde bir arkadaşım açık açık sordu bana:

- Kader var mıdır yok mudur?
- İnanıyorsanız vardır, inanmıyorsanız yoktur, dedim.
- Peki, bir toplumda IQ seviyesi düşük olursa ne olur? dedi.
- Ruhuna el Fatiha diyesim geldi ama demedim. Diyemedim, Çünkü hala umudumu yitirmedim...

CUMHURİYET / M. ALİ İŞIKGÖR

Cumhuriyet, fazilettir!

Cumhuriyet, özgürlüktür!

Cumhuriyet, bağımsızlıktır!

Cumhuriyet, aydınlıktır!

Cumhuriyet, kimsesizlerin kimsesidir!

Cumhuriyet, bu sözlerin tümünün bileşkesidir aslında...

Yıkılan, dağılan, parçalanmış 650 yıllık bir imparatorluğun enkazı üzerinde;

Yeniden doğmaktır.

Yeniden dirilmektir.

Yeniden ayağa kalkmaktır...

Bu tür yeniden doğuşlar, yeniden dirilişler, yeniden ayağa kalkışlar mucizeler gerektirir.

Bu mucizeleri hayata geçirecek kadrolar gerektirir.

Belki de en önemlisi bu mucizeleri yaratacak dâhiler, liderler, önderler gerektirir...

İngilizlerin başbakanı David Lloyd George'un Atatürk ile ilgili söylediği ya da ona, Llyod George'a atfedilen sözler bu mucizeyi, onu yaratana ve önemini çok veciz bir şekilde anlatmaktadır.

"İnsanlık tarihi birkaç yüzyılda bir dahi yetiştirebiliyor. Şu talihsizliğimize bakın ki o büyük dahi Türk Milleti'ne nasip oldu. Mustafa Kemal'in dehasına karşı elden ne gelirdi!"

Doğrudur.

Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları, başını İngilizlerin çektiği emperyalistlerin ve onların yerli işbirlikçilerinin yüz yıllık hayallerini başlarına yıktılar.

Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları, gerçekten de bir mucizeyi gerçekleştirdiler.

Önce parçalanmış olan yurdu düşman çizmesinden kurtararak özgürleştirdiler. Sonra da onu cumhuriyetle taçlandırıdılar. Ve genç Türkiye Cumhuriyeti bugün birinci yüzyılını tamamladı, ikinci yüzyılına başladı.

Ve geçen bu yüzyıllık süreçte cumhuriyetimiz, yetiştirdiği nesillerle hiçbir umutsuzluğa kapılmadan, yeni yüzyıllarda da gelişerek, büyüyerek varlığını devam ettirecektir.

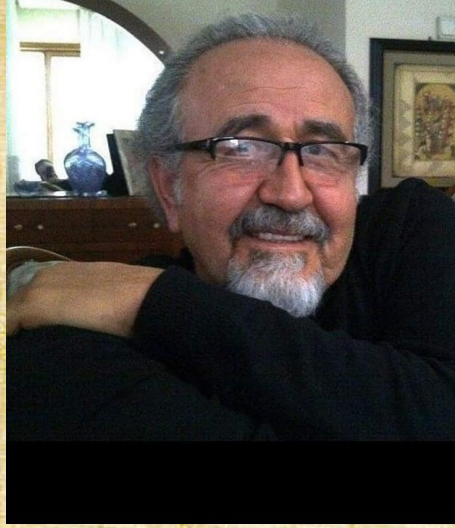
Yüzüncü yıl kutlamaları sırasında gördük ki Türk halkı, cumhuriyetine bugün her zamankinden çok daha fazla sahip çıkıyor...

Sokaklar insan seline, evler, balkonlar gelincik tarlasına döndü...

Mustafa Kemal Atatürk; "Cumhuriyeti biz kurduk. Yaşatacak olan sizlersiniz" demişti.

Cumhuriyet yaşıyor...

Ve anlaşıldı ki; Türk halkı atasının emaneti olan cumhuriyeti sonsuza dek yaşatacaktır.

DENEME - SÖZCÜK DELİLERİ-VI - BARIŞ ERDOĞAN -

Çer çöpten Kaşıkçı Elması çıkmaz. Çıkmışsa yakınlarda bir saray vardır.

Harflerin çakırdikeni, kelimelerinse bir çengelli iğne olduğunu geç öğrendim. Çer çöp denerek tarihin çöplüğüne atılmışlar varsa onlar birer elmas yüzük. Çer çöp içinde bir elmas yüzük! Hım, her şey bir sır... Bu sözler, çerle çöpün ortak paydada buluştukları, derin anlamlar kazandıkları anlamına gelmesin. Farisi'nin çöb'üne "çer" takıp bir faraşla dağıtıverdim. "Çer çöp, döküntü, süprüntü anlamına gelir; daha ne ola?" diyenlerin dil süprüntüsünde kaybolup gittiklerine tanık oldum.

Ben şimdi asıl koca bir yaz mevsimini "çerden çöpten" kulübelerde geçirdiğimizi kime anlatabilirim? İlyasoğlu Mercimek Ahmet, Kâbusnâme'de bana kâbus yaşatsaydı benim de döküntümü toplardı çocuklar. Meğer çocuk oyunlarında "dikkat" anlamında uyarıcı bir sözmüş. Her biri düşünce evreninde öyle bir ayrıntı çukuru açar ki, düşürmediği açık göz yoktur. İşte çöp torbasına düşüp çöpsüz üzüm kalabilme adına ayıkladığım sözler: Çerden çöpten, çöpçatan, çöpçatanlık, çöp kebabı, çöp kovası, çöplük horozu, çöp sepeti, çöpten çelebi... Umarım araştırmalarım çöpe gitmez!

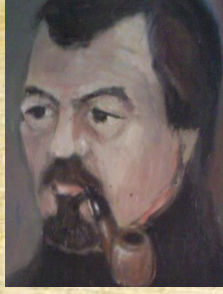
Bilindik sözleri düz iğnelere benzetirim; sadece iğne olarak kalır, ne yazık ki bu iğneler yaralarımızı dikemez. Nedir onları işlevsiz kılan? Kesinlik mi, içimizi kanırta kanırta oyan şüphe mi? Her ne kadar Nietzsche, "*Şüphe değil, kesinliktir insanı deli eden...*" dese de şüphe, sahibini bataklığa çeken amansız bir yoldur. Saklar kendini sürüklediği dünyalarda, birkaç patika açar ki her yolu denetir şüpheye düşene.

Kesinliği sevdiğimden değil, kendini koyuverenleri başka arayışlara sürüklemesinden.

Hamit'in kesinliği "Makber"dir, Yusuf Atılgan'ınki ve "*Öldük, ölümden bir şeyler umarak/ Bir büyük boşlukta bozuldu büyü*" diyen Cahit Sıtkı'nın ise "büyü" dediği ölüm'dür;. İyi hoş da ölümün arka bahçesinde akıp giden ırmaklarda hurileriyle şarap içip gönül eğlendirecek olan kim? Çöpten çelebiler mi?

ÖMRÜMÜN ÖNSÖZÜ

-İBRAHİM KAMBEROĞLU-

- biliyorum az bulunan hint kumaşı değilim
- ama akıl edip saymadım
- kaç kişi döndü kapısından gönlümün...
- iyi ki bilmiyorlar içimden geçenleri
- gittiğim her yerden eksik dönen biriyim,
- oralarda yok saydılar daha önce söyledim
- buralarda gizli bir el eksik yazar habire
- önsözünü sakıncalı ömrümün...

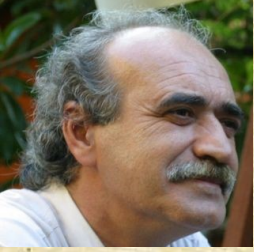

AH ÖMRÜM! YALAN İLE ÖLDÜN SEN! HASAN HÜSEYİN YALVAÇ

- Sen bir fotoğrafsın
- Arkanda muhabbet kuşları
- Kucağında kedi
- Önünde ölü çocuklar
- Oyuna durduğun halaylar ardında
- Yavrusunu yitirmiş analar
- Sus bari
- Ceplerinde taşıdığın kimlikler
- Açar mıdır çıkarım için kapılara
- Biz insana sevdalandık
- Çocukluğun ilk adımından beri
- O nedenle reddediyoruz insansızlığı
- Vanlı Muharrem çuvala sokmuşsa ölüsünü
- Kimse rahat sanmasın dirisini
- Elbet ihanet bir gün
- Çıban olarak vuracak yüzünüze
- Ah ömrüm! Yalan ile öldün sen
- İyi bilmedik ölümünü

"AGO İSMAİL / İSMET ARASAN

- kahvenin bir köşesinde yalnız
- ago ismail baba dostu
- ellerini yastık yapmış bastonuna
- başı dayalı kapamış gözlerini
-
- bu kışı çıkarır mı bilmem
- doksanında bir ihtiyar
- sol yanına inme inmiş
- tam balkanlı
- iri yarı etrafında çocuklar
- ceplerinde bol şeker ve yemiş
-
- şimdi kısıyor gölgesi
- sokağını kapısını bulamıyor
- sürüden dönen düve gibi
- yoldaş oldum
- dur dura eve
- gök gözlü torunçe aldı içeri
- o tahta kapının sesini hatırladım
-
- doğru kahveye döndüm tekrar
- çektim üç sandalyeyi
- dut ağacının altında
- çay söyledim bütün kahveye
-
- derken yanık bir sala işittik
- sesler elendi ah
- ago ismail de gitti..."

“*Aynalı Dere*” şiir dosyasından, Istranca

ÜNLÜLER GEÇİDİ -BERRİN NAZLI-

Dostoyevski, epilepsi hastası, homofobik ve iflah olmaz bir kumarbazdı.

Oğuz Atay, sevdiği kadına yakın olabilmek uğruna karısından boşanıp sevdiği kadının kocasıyla arkadaş oldu; evlerine daha sık gidebilmek için.

Salinger, yaklaşık kırk yıl evinden dışarı adım atmadı, tek bir kare bile fotoğrafı çekilemedi.

Yusuf Atılgan, Türk edebiyatının kilometre taşları sayılabilecek iki büyük eseri yazdıktan sonra (Anayurt Oteli ve Aylak Adam) insanlara küstü, bir köye yerleşip otuz yıla yakın neredeyse tek bir satır bile yazmadan çiftçilik yaptı.

Althusser, elli yıldır birlikte olduğu ve taparcasına sevdiği karısı Helen'i bir sabah yanı başında uyurken elleriyle boğdu, bu boktan hayata daha fazla katlanmasına seyirci kalmaması için.

Stephan Zweig de tıpkı Althusser gibi yaptı, tek farkla, Zweig, bir soda şişesinin içine 'veronal' denilen zehri ilave eder ve bu şişeden üç büyük yudum alır ve eşine şişeyi, "Eğer yanıma gelmek arzusundaysan bunu istediğin zaman yapabilirsin!" diyerek uzatır.

İnsan ırkına duyduğu güvensizlik, Walter Benjamin'i Fransa sınırında kendi kafasına sıkmaya zorladı.

Hemingway, yalancının tekiydi...

Jean Genet, gasptan tecavüze kadar bulaşmadık suç bırakmadı ve ömrünün yarısını hapiste geçirdi.

Kierkegaard, çok sevdiği nişanlısı Regine Olsen'i terk etti, çok sevdiği için. Ömrü boyunca hep acı çekti bu yüzden ama soranlara da yaptığının doğru olduğunu söyleyip durdu. O kadar çok seviyordu ki Regine'i ve o kadar nefret ediyordu ki kendisinden, evlenip onun kendisine 'maruz kalmasına' izin veremezdi.

Yahya Kemal, arkadaşlarının eşlerine âşık olmaktan evlenecek fırsat bulamadığını! söylemişti; Nazım Hikmet'in annesi onlardan biriydi.

Ve Franz Kafka... Babası o kadar despot biriydi ki, belki de içine kapanık olmasının nedenlerinden biri buydu. Babasının yüzüne söylemediklerini yazıya döktü; ayrıca korkaktı.

Ümit Yaşar Oğuzcan, 24 kez intihar etmeye çalıştı, başaramadı. Oğlu, intihar ettikten sonra babasına bıraktığı notta; "Baba, öyle intihar edilmez, böyle edilir!" yazıyordu.

Edebi eserleri, hatta daha geniş tutalım, tüm sanat eserlerini verenlerin kişilikleriyle o eserleri ayırmak önemli bir konu.

Louis Ferdinand Celine, bir Nazi idi. Ama yazdığı kitap belki de gelmiş geçmiş en harika Pablo Picasso mizojinist manyağın tekiydi; Dali de öyle.

Caravaggio pedofiliydi; Leonardo Da Vinci gibi.

Sanat = İnsan ruhunun yaratabileceği en karanlık, en anlamlı şey. İyilik, kötülük, ahlak, senin delik yargıların; bunların hiçbir önemi yok.

Brett Easton Ellis'in yazdığı Amerikan sapığı mesela. Son derece homofobik mizojinist bir kitap. Ama, tokat gibi.

Nazım, 'memleketim' diyen bir komünistti.

"Anlam, farkların ilişkisinden dokunmuştur." derken haklıydı Derrida.

Öldürmeyen acı, güçlendirmiyor, yalan; azaltıyor, zayıflatıyor, birikiyor hepsi bu.

Sonra dövülen bir at görüp çıldırıyoruz Niçe gibi.

VINCENTE ALEIXANDRE artık çok geç mi dersin
- ÖMER YILDIZ -

- çıkartabileceğim en büyük gürültüyle girmeliydim içeri
● *(bunu ben söylüyorum)*
-
- her şey yanarken ülkemde
- gençler bile – aşktan değil
- bombadan – acıdan – ölümden
-
- bu yüzden belki – gözler kör gözler yok
- o derinlikler – o derin gözler
- boş yuvalarından ibaret bu yüzden
-
- çıkartabileceğim en büyük gürültüyle girmeliydim içeri
● ve sıçratıp tüm salya sümüğümü suratlarına
-
- ‘tepenin üzerinde hayat satıyordum
● ama öğrendim güllerin de öldüğünü(1)’
● demeliydim
-
- canımın içi VINCENTE ALEIXANDRE
● artık çok geç
● mi
- dersin

(VINCENTE ALEIXANDRE şiirlerine)

(28.07.2014)

(1)Vincente Aleixandre'nin dizeleri

VEDASIZ / SAMLE ÇAĞLA

■ yalnızlık mı düştü payına senin
■ bir aşkın olanca ganimetinden
■ karçiceği açmış gibi ellerin
■ sürdükçe yüzüme hep dirim veren
■ hangi yağmurlarda üřüdün de sen
■ titrersin bir hoyrat rüzgâr altında
■ bir akşam vedasız çekip de giden
■ MU'nun kederi var dudaklarında
■ dağıldın bir yazla
■ parçalandın NAR!..
■ bak bu da gerçekten sevdalı değil
■ senin yaraların bin yıldır kanar
■ uf olmuş yüreğın öpeyim eğil...

GÜNEŞİ GÖRMEK

-AHMET YILMAZ TUNCER -

Bir dal kırıldı
Bütün kuşlar havalandı
İçim acıdı çocuk içim
Ellerinden tutamadım

Yaşam ellerin
Gözlerin dünyaydı
Karanfil eydi başını
Ve bir papatya ağladı
Ellerinden tutamadım

Oysa ben senin için
Ellerimle aralamıştım bulutları
Görsün gözlerin güneşi
Ülkemdeki binlerce çocuktun
Koştum umarsız ardından
Öyle büyüktü ki acılarım
Yetişemedim inan

Sen öldün diye
Acılar ölmedi diye
Güneşi görmedin diye
Ben bu şiiri yazdım

KULAK TIKAMAK - GÖNÜL TOKEYAVA -

Kadın korsan olma hayali kurduğum çocukluk yıllarımda tanıştım sirenlerin varlığıyla. Geniş kanatlı, kuş gövdeli ve kadın başlı sirenler, çıkardıkları uzaktan hoş, yaklaştıkça büyüleyici sesleriyle denizcilerin aklını başından alıp kendilerine doğru çeker, sonra da onları afiyetle yerlermiş.

Homeros'un yalancısıyım. Ege ve Akdeniz arasında seyahat eden gemicileri, söyledikleri şarkılarla İzmir Foça'da bulunan Siren Kayalıkları'na çeken sirenlerin elinden bir tek Odysseus kurtulmuş.

Güzel siren şarkılarını duymamaları için Tanrıça Kirke'nin öğüdünü dinleyerek mürettebatının kulaklarını bal mumu ile tıkamış Odysseus ve kendisini de halatlarla gemi direğine bağlatmış. Güzel sesli sirenleri duymuş ama hareket edemediği ve adamlarına seslendiği halde duyamadıkları için sirenlerin tuzagina düşmekten kurtulmuş gemisi ve adamları. Bu hikâyeyi öğrenir öğrenmez kadın korsan olma hayalimi bir süreliğine erteleme kararı almıştım!

Denizlerin tanrısı Poseidon, sirenlerin bu acımasızlıklarına neden göz yummuştu acaba? Kim bilir, belki de sirenler şarkılarına başlar başlamaz uyuyordu. Horoskopta on ikinci ev olan uyku evini de Neptün yani nam-ı diğer Poseidon yönetiyor sonuçta.

Aklımda başka deli sorular da var. Meselâ Lethe Nehri'nin güzel su perisi Lethe'nin sesi de büyüleyici miydi acaba? Soprano muydu yoksa mezzo soprano mu? Belki de kontraltoydum? Ama kim ne derse desin, yaşayan en iyi altolardan biri Cher'dir. "Mamma Mia! Here We Go Again" deki performansını gören bunu inkâr edemez zaten. Eğer Odysseus, daha önce Cher'i dinlemiş olsaydı ve sirenlerden biri Cher olsaydı, adamlarının kulaklarını asla tıkamazdı. Bir insan o sestem mahrum edilmemeli. Ayıptır, ezadır...

Anna Kendrick'in "Cups" isimli klibi geldi aklıma birden. Klipte şarkısını kafe müşterilerinin boş bardaklarla çıkardıkları ritimlerle söylüyordu. Bir de boş bardaklara çatal bıçak gibi metal aletlerle vurularak yapılan bir müzik türü var. Sanatçı işini öyle ustaca yapıyor ki, çok hoş müzikler çıkıyor ortaya. Normalde ritimsiz vurulsa, boş bir bardak kötü bir ses çıkarır. "Çın çın ötüyor ancak" derler ya hani, öyle işte.

Çın çın ötme deyimi, boş boş konuşan insanlar için de kullanılır. Boş konuşan insanı dinlemek boşa akan zaman demektir.

Zamanın lordu Satürn bizi affetsin. Tam kulak tıkamalık!

YÜZ BİNLER / HASAN ÇELİKKOL

Her on kasım sabahı bir ses duyarım
Yüreği üşüyen gençlerin dilinden
Rüzgarda koca bir yankı
Durulmaz önünde
Her on kasım sabahı ruhum üşür anmazsam
Geçerim boğazın bir kıyısına
Okyanus gözlerine bakarım, mavi bir defter çıkarıp
Bir dize okurum Dağlarca'dan, sen okyanus olursun yanı başımda
Her on kasım sabahı gökyüzü olurum
İçimde yeni bir dünya
Uzak ya da yakın fark etmez
Umutlar birleşir, yüz binler yürür Anıtkabir'e

SEVGİ, SAYGI VE ÖZLEMLE

ÖYKÜ ÜZERİNE – 10 / MEHMET BİNBOĞA

Durum (kesit) öykücülüğünün kurucusu sayılan Anton Çehov, çağdaşlarından hem olumlu hem olumsuz eleştiriler alır. Yazar, edebiyat dünyasına getirdiği yeni olanaklar açısından önemsenirken ele aldığı toplumsal ve ahlaki sorunları çözümsüz bıraktığı için de kıyasıya eleştirir.

Çehov'un anlatımı belli prensipler çerçevesinde şekillenir. Bu prensipler arasında en dikkat çekici olarak, laf kalabalığını engelleyip az sözle çok şey anlatma, nesnelere olduğu gibi betimleme ve kimseye benzememe isteği gelir. Son derece üretken olan yazarın kısa öykülerini bir günde, oyunlarını da beş on gün içinde yazdığı söylenir.

Çehov'un dünya edebiyatına armağan ettiği durum öyküsünü kurgulamak, ilk örnekleri Maupassant'ta görülen olay çerçevesinde gelişen hareketli öyküden daha zordur. Zira ikinci tip öyküde ortada izlek olarak kullanılacak bir zaman kavramı vardır. Olay öykücülüğünde okurun nabzını tutmak, anlık duyguları bir olayla çağrıştırmak, her zaman bir görüntüyle çağrıştırmaktan daha kolaydır. Çünkü hareketli öyküde duyu organlarından en az ikisi devrededir; dolayısıyla metin kurgusu "serim-düğüm-çözüm" biçiminde tezahür eden hareketli öykü, "giriş-gelişme-sonuç" mantığıyla kurgulanan durum öyküsüne göre daha albenilidir ve daha çok okuyucu bulur.

Durum öyküsü yazmayı düşünen genç bir yazar adayının her şeyden önce, Çehov'un tiyatrosu için söylediği: "Sahnedeki, duvarda bir silah asılıysa oyunun sonunda o silah mutlaka patlamalıdır." sözünü hiç unutmamalıdır. Kabul etmek gerekir ki anlık görüntülerle yol almaya çalışacak olan durum öykücüsü, her an uzun uzadıya betimlemeye başvuramaz; bunun yerine, öykünün sağına soluna yerleştireceği temel göstergelerle bu külfetten kurtulmaya bakar. Öyküye serpiştirilmiş olan küçük görüntüler,

okurla yazar arasındaki o gizemli köprünün kurulmasına vesile olur.

Sait Faik'in hem "Son Kuşlar" hem de "Dülger Balığının Ölümü" öykülerinde kullandığı teknik tam olarak da budur:

Sait Faik; "Son Kuşlar" adlı öyküsüne, "Vaktiyle bu adaya kuşlar gelirdi..." cümlesiyle başlar. Daha ilk cümlede çarpılan ve beklenmedik bir paniğe kapılan okur: "Ne demek yani, artık adaya kuşlar gelmiyor mu, ne oluyoruz eyvah!" türünden bir yoksunluğun pençesine düşer ve öykünün geri kalanını su gibi içip bu olumsuzluğun sebebini öğrenmeye, bu meseleye bir çare aramaya koyulur. Okur, kuşu çekilmiş gökyüzüne bakar da bakar... Hatta gerçek hayatta evinde keyifle kitabını okurken, yaşadığı memlekette böyle vahim bir durum olup olmadığını kontrol etmek için dışarı çıkıp etrafı kolaçan ettiği de olur. Sonra, etrafta çılginca zıplayan nesnelere serçeleri görünce rahatlar; en azından yaşadığı yerde o tehlike henüz baş göstermemiştir ama bu rahatlama, öyküdeki vehameti de ortadan kaldırmaz.

İlk cümlede okurun merak duygularını bir görüntüyle kamçılayan yazar, zaman zaman geri dönüşlerle ada sakinlerinden "zalim Konstantin Efendi"nin kuşları nasıl avladığını, nobran avcı psikolojisinin ne olduğunu ayrıntılarıyla verir. Bütün bunlar minnacık bir ada yolculuğu sırasında yazarın gözleri ufuktayken gerçekleşmektedir. Öyküde mümkün olduğunca olay akışı durdurulmuştur, zaman yok gibidir. Sait Faik, o büyümlü şiirsel Türkçesiyle bizi alır; Burgazada sahillerine, ormanına, göğüne götürüp bırakır. Okur, kuşu çekilen göklerde öksüz bir çocuk gibi kalakalır. Hele de son cümle vicdanımıza son darbeyi indirir:

"Biz kuşları çok gördük çocuklar; ah, ne yazık ki siz hiç göremeyeceksiniz..."

ÖLMENİN SANA YARARI YOKTUR - NIELS HAV - DANİMARKA TÜRKÇEYE ÇEVİREN / HÜSEYİN DUYGU

- Ölüm insanı farklı yerlerde yakalar ;
- trafikte, kaldırımında, savaş sırasında.
- Günün her saati kendiliğinden ölümler oluyor.
-
- Çoğu insanın boş zamanında ölmeyi, tercih etmesi akıllıca, bu durumda maaştan kesinti olmaz.
-
- Kendi ölümüne izin veren biri ,
- yol parası hakkını, fazla mesai ücretini ve seyahat diyetlerini anında kaybeder – gerçekten durum böyle.
-
- Yaşamak pahalı ama ölmek de genellikle kötü bir işlemdir.
-

NE KADAR SEVGİ GEREK / Tsveta İVANOVA - Bulgarcadan Türkçeye Çeviri: GÜYSÜM BİLAOVA

- Yaraların sevgiyle şifalandığı yere götür beni
- ve sessiz. Her şeyin mavi olduğu bir rüyadan daha sessiz.
- Gürültüden, tuzaklardan ve gururlu ıstıraplardan yoruldum.
- Sirenler korkunç ötüyor fısıltı gider gitmez.
- Ulumakta deprem! Dilim kaç kelimeyi astı.
- Sağır oldum gırtlaktan gelen ipeksi yumuşak seslere.
- Bu kalpsiz dünyada kalp de ölüyor çılgınlardan.
- Ellerin Yumrukların açıldığı yere götür beni.
- Sessizlik, Tanrı'nın insanlarla konuştuğu bir sestir
- ama ne– unuttum !..Sadece şifalı olduğunu hatırlıyorum.
- Gürültüden ve acı insan hikayelerinden hastalandım.
- Kükreyen bu dünyada sessiz bir aşka ne kadar ihtiyaç var?"

Mayıs 2016

Tsveta İVANOVA. Genç Bulgar şairi. 1970 yılında Sliven'in Shivachevo kasabasında doğdu. Stara Zagora Üniversitesi, Tıp Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. *Kitapları:* “Църквазаптици” (2016) ; “Отболкатами е светло” (2020);

“Tsirkva za ptitsi“(2016); “Otblokata mi e svetlo” (2020).

TEKİRDAĞ VE TAKAVOR AĞZINDAN BİR KESİT - YAHYA KAPTAN -

“Takavor”, Ermenice Kral demek; “Takavor ağzı” da kral ağzı... Beş yolun kesiştiği yer.

Her ne kadar şehrimizde “Takavor” başta olmak üzere farklı telaffuzlarla anılsa da kelimenin aslı “Takavor”.

“Takavor” kelimesi, Bizans’ta “Tekfur” haline gelmiş. Muhtemelen “Tekfurdağı” sözünün kaynağı da budur.

Küçük semtimizin bu isimle anılma sebebi ise, bir zamanlar o civarda çok Ermeni vatandaşın oturuyor olmasıyla ilgili.

Karakolun arkasından sonra, kasap Adil amcadan itibaren “Takavor ağzı” başlar.

Meselâ İnönü İlkokulu, cemaatsiz kalmış eski bir Ermeni kilisesidir ve Takavor ağzının tam da merkezindedir.

İnönü İlkokulu’nun bahçe kapısının hemen karşısında nalbant Ahmet amcanın dükkânı var.

Demirci Hamit ustanın evi, yazlık Şan Sineması, rahmetli Nedim Karahalil’in işyeri, Doktorun Kahvesi, kahvenin duvarına bitişik derme çatma bir ayakkabı tamircisi ki; kendisi biraz yukarıdaki Mücadele Fırını yanında Mavi Köşe Bakkaliyesi, Necmettin Tez’in babasıdır.

Okul kapısında, -bugün gibi hatırladığım- seyyar muhallebici, mevsime bağlı olarak da dondurmacı Davut amca.

Hiç şekersiz su muhallebisini, on kuruşluk, on beş kuruşluk, nihayet en babası yirmi beş kuruşluk kesip madeni bir tabakta koyu kıvamlı kırmızı bir şurupla servis ediyor.

Şurup çokça dökülmesin diye, büyük bir şişenin ağzı, kenarları tıraşlanmış bir makara ile kapalı; bildiğimiz dikiş ipliği makarası.

Şurup, şişenin büyük ağzındaki küçük makara deliğinden azar azar akıyor.

Muhallebici, -yaygın söyleniş biçimiyle- “Davut Aga” abartılı hareketlerle şişeyi kaldırıp indiriyor.

On kuruşluk müşteri ne kadar sabırsızsa Davut Aga, işi o kadar ağırda

alıyor.

Bu ağırda alma; işini önemseydiği için mi, yoksa önemli bir iş yaptığı izlenimi verme çabası mı? Çocuk aklımızla bunu bilmiyoruz. Bildiğimiz tek şey, kırmızı şurubun çekiciliği.

O, bir nar tanesindeki yakut rengi kırmızılığı ile adeta bir cazibe merkezi.

İsrar ve acele de edemiyoruz, çünkü Davut Aga’nın kızması halinde durum vahim olabilir. El kararı ve göz kararı ile verilen muhallebi veya şurubun miktarının azalması ihtimali var, ya da bizim böyle çocukça bir endişemiz!

Ne hazindir ki, halka tatlısı, Şam tatlısı, pamuk şeker, simit, dondurma için seçenek var. Ama muhallebici amca rakipsiz!

Nihayet beklenen mutlu an gelir; üçgen ağızlı, ucunda ay-yıldız olan kaşıkla servis tamamlanır.

On kuruşluk müşteri, kendi parasıyla bir şey satın alma hazzı ve var olan on kuruşu tüketme sızısı arasında bir gel-git yaşasa da o kırmızı şurubun hazzını tercih etmiştir. Muhallebi bitmiş, kırmızı şurup çenesinden süzülürken de ertesi günün on kuruşuyla neler yaşayacağını hayalindedir artık.

Bir gün, okul karşısındaki nalbant Ahmet amca (dedemin arkadaşı), beni o muhallebici amca önünde sıramın gelmesini beklerken görür.

Sonrasında, “Benden para almamasını ve kendinin ödeyeceğini” söyler.

Yine bir gün, cebimdeki on beş kuruşumla muhallebi sıramın gelmesini ipele çekerken nihayet sıra bana geldi ve on beş kuruşu uzattım.

Muhallebici amca, parayı almadan muhallebiyi hazırlamaya başladı; ama bir gariplik vardı!

Devamlı bir müşteri olarak, on beş kuruşluk muhallebinin ölçüsünü iyi bilenlerdenim.

Oysa amca, bana yirmi beş kuruşluk, üstelik şurubunda da cömert davranıp hazırladı.

İtiraz ettim, “yanlış anladığımı on beş kuruşluk” istediğimi anlatmaya çalıştım.

Dinlemedi, parayı da almadı.

Nalbant Ahmet amca'yı gösterip parayı onun ödediğini söyledi.

Muhallebiyi yedim, nalbant Ahmet amcaya da gidip teşekkür ettim, ama çok utanmışım.

Bu, benim İnönü İlkokulu önünde son yediğim muhallebi oldu.

Muhallebi yemek istersem, Davut Aga'nın para almayacağını, nalbant Ahmet amcanın dede dostu olarak ödeyeceğini hissettim!

Eğer muhallebi sırasına girersem, bunu "alışkanlık haline getirdiğimi" düşünmesinden, ayıplanmaktan korktum.

İçimde ukdedir ki; yıllarca kana kana, doya doya yemek istediğim muhallebiyi paramla yiyemedim!

Aaah! Bir dönebilseydim o çocukluğuma. Davut Aga da sağ olsa, bütün param olan yirmi beş kuruşu muhallebiye yatırsam, şurubu çenemden süzüle süzüle yesem, ertesi günü muhallebi aşkına herkesten önce okula gitsem, ilk teneffüsü ipe çeksem, üç tekerlekli, üstü şemsiyeli, mavi boyalı muhallebi arabası önünde ilk sırayı kapabilsem ah! Keşke...

**

Yıllar sonra, İstanbul'un ünlü muhallebicilerinde, duvarları mum görüntülü aplikler, deri görüntülü koltuklar, Heybeliada Deniz Lisesi öğrencileri gibi sakız beyazı giyimli resmiyet kokan garsonların elinden gül suyu ve pudra şekeriyle müşteriye sunulan muhallebileri de denedim.

Ama hiç birisinde ne o yakut kırmızısı şuruplu, kaşığı ay-yıldızlı muhallebinin tadı vardı ne de Davut Aga samimiyeti...

Artık ağzımızın mı tadı yok, yoksa her şey yaşında mı güzeldi, kim bilir?

Küçük şehrimin küçük şeylerle mutlu olan koca yürekli insanları, nalbant Ahmet amca'yı da muhallebici Davut amca'yı da bu vesileyle rahmetle anıyorum.

Şüphesiz mekanları cennettir; ruhları şad olsun.

Selam ve muhabbetle...

AKSAK NİKOLA - MEHMET ENVER ALTIN -

Üç kınkanatlının,
bir dişi uğruna,
bakır rengi kanatlarını bilediği sabah;
Bakır gri gökyüzü altında,

Gözlerinin usturasında,
Aya Nikola'yı karga geçmez kılar,

Mahzun bakışlı,

*Sağ ayak paleti deforme,
Aksak Nikola..."*

Fado'nun,
deryaya avazlanan,
ana rahmine yansıyan, ezgisinde,

akrep pupada, yelkovan sancakta,
kurt sabahında,

Gece grisini indirip,
Gün beyazını bindirir,

ayıbaçağında çıkar, vardiyaya...

rızkını paylaşır,
terli iki parmak ile bir dudağın insafında,
amele vapurunda...

CAN BABAMA / ADNAN SUNGUR

Kollarım sedir ağaçları kadar uzun
Sarılırım Datça'nın çiçekli bahçelerine
Vakit deniz kokan akşamlar
İki elimde iki kadeh
Birisin cana diğeri canıma

Kollarım dalgalar kadar yüksek
Gökyüzünden koparırım yıldızları
Gecenin mavisiyle sularım sokakları
Denizin üstünde iki kadeh
Birisin cana diğeri canıma

Bütün deliler
Bütün sarhoşlar
Bütün martılar
İki elimde iki selam
Birisi can diğeri babama

DELI GÖNÜL / GÜLCAN YENİCİ

Güzel olan her şeye düşünmeden gönlünü açtın!
İki güzel naza, bir çift nameye ne çabuk kandın?
Ayırt etmeyi çoktandır, biliyorum sandın?
Yara almaktan hiiiç uslanmadın?

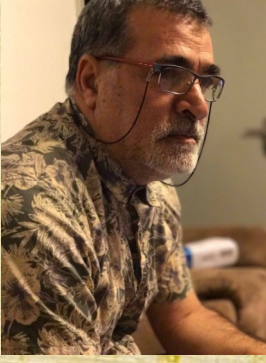
Gülen gözlerine aldırma.
Görmüyor musun?
Önceliği SEN değil.

Tatlı sözlerine aldanma.
Duymuyor musun?
İçindeki BEN değil.

Samimi gülüşlerine de inanma.
BİZ hiç değil...

Düşünmekten vazgeç deli gönül...
Beklediğin O değil.

BİR YARIM -NECMETTİN YALÇINKAYA-

Sonbahar son günlerini yaşıyor, kışa doğru yol alıyordu. Ben de onun gibi yapraklarımı dö-küyor, ayrılığın soğuk yüzünü yaşıyordum. Rüzgâr önüne katmış savuruyordu bir bilinmeze doğru beni. Gideceğim ülke, adres henüz belli değildi. İçimde sürekli beni rahatsız eden bir sıkıntıyla dolaşıp duruyordum. Bulduğum bir so-kak kaldırımına oturmuş, boş boş uzaklara bakı-yordum.

Telefonum çaldı. Rıza abi arıyordu. “Bir şebeke buldum. Benim oğlanı adrese teslim etti-ler. Anlayacağın çok sağlamlar. Kontörüm bit-mek üzere, Pasaport Vapur İskelesi’nin orada-yım, gel.”

O heyecanla otobüse bindim. Konak’ta in-dim. Oradan da Pasaport Vapur İskelesi’ne kadar yürüdüm. Rıza abi bir tabureye oturmuş, keyifle çayını yudumluyordu. Beni görünce, garsona el etti. Bir çay işareti yaptı. Boş bir tabureyi ayağıyla altına itti. Oturdum. Çaydan sonra, bir iş hanı-nın üçüncü katına asansörle çıktık. Bölmelere ay-rılmış bir büroya girdik. Selamlaştık.

“Hoş geldin Rıza abi” dedi, kısa boylu, tıraşlı, düzgün giyimli biri.

“Hoş bulduk, bahsettiğim arkadaş bu,” diyerek beni gösterdi.

“Hoş geldiniz”

“Hoş buldum.”

“Boyu posu, görünüşü iyi, konuşması da iyiye, kolay vize alırız,” dedi.

Koltuğu göstererek:

“Lütfen oturun, keyfinize bakın. Pasaportun ya-nında mı?” diye sordu.

“Ceketimin iç cebinden çıkarıp verdim. Ar-dından da yeni çekilmiş vesikalık resimlerimi uzattım. Alıp baktı. “Hazırlıklı gelmişsiniz Rıza abi,” deyip gülümsedi. “Gerekli belgeleri hazırla-dıktan sonra, biz size haber veririz. Alman Kon-solosluğu’na başvurunuzu yaparsınız. Büyük bir

ihtimalle vize alırsınız.”

Rıza abinin yüzüne bakınca, ne demek iste-diğini anlamıştı hemen.

“Hacı, yanında dövizin var mı?”

“Var, Rıza abi.”

“İki yüz-üç yüz avro ver arkadaş’a.”

Üç yüz avro verdim.

“Vizeden sonra iki yüz avro daha veririz. Anlaş-tık mı?”

“Ayıpsın Rıza abi, vermesen de olur.”

“Arkadaşın durumu belli... Avrupa’ya vardı mı, eline para geçerse mutlaka telafi eder,” diye de ekledi.

Kordon’a doğru yürüdük. Mis gibi kokoreç kokusu denizden hafif hafif esen imbata karışı-yordu. Kokoreççinin başı kalabalıktı. Yine de kuyruğa girdik. Yarımşar ekmek yaptırdım. Ya-nına birer de ayran... Denizin kıyısına oturduk. Birkaç martı bitiverdi hemen yanımızda. Ekme-ğin ucundan azıcık nasiplendiler. Karşıyaka va-puru denizi yara yara ilerliyordu, ardında köpük-lü sular bırakarak. Az ilerimizde yakaladığı balığı kaçıran gençten biri hayıflanıyordu. Yanındaki arkadaş, “Kaçan balık büyük olurmuş?” diye te-selli ediyordu onu.

İki hafta sonrasıydı; Adnan Menderes Ha-vaalanı’ndaydık. Hüzün, buruk bir sevinç, keder, acı yanı başımızdaydı. Kızlarımın gözleri ağla-maktan kızarmıştı. Eşim kendini zor tutuyordu. “Fazla ağlayıp ortalığı ayağa kaldırmayın, yoksa babanızın ülkeden kaçtığını anlarlar,” diye sıkı sıkı tembih ediyordu annem. Suskunlukları on-dandı biraz da. Sarıldık, vedalaştık. Pasaport ve bilet kontrolünden geçtikten sonra, son bir kez arkama dönüp kızlarımın ve eşimin resmini yüre-ğime kazırcasına baktım. İçim titreyerek ilerleyip uçaktaki yerime oturdum.

Uçak havalandı sonra, sevdiklerimi, bütün anılarımı, İzmir’imi geride bırakıyordum. Metin olmaya çalışıyordum. Gözüme biriken yaşları etrafıma belli etmeden öksürüyor gibi defalarca sildim. İçim, dışım, beynim, yüreğim, karman çormandı. Sanki vücudumun yarı yanını kesip almışlar gibi eksilmiştim. Otobüs değildi ki, “inecek var, sağda dur,” diyeydim.

Berlin’den Düsseldorf’a kısa süreli bir ak-tarmanın sonunda yengem ve kuzenim karşıladı. On gün kadar Duisburg’ta, onların evinde kal-dım. Neredeydim, ne yaşıyordum, her şey yaban-cıydı. İçtiğim suyun tadı bile değişti. Mevsimi-ne göre uçan kuş misaliydim...

İsviçre'ye girdiğimde İbo ve kuzenim Bila karşıladı beni. Basel, Neuchatel Kantonuna bağlı La Chaux de Fonds ve Lozan'ı selamladım. Küçük bir ülkenin panoraması büyülemişti beni.

“Zorlu geçen süreçte yeni hayatıma alışmaya çalışsam da gurbet ve hasretlik gitgide ağırlaşıyordu. Onları zorunlu olarak bırakıp gittiğimde Eylem on altısında, Ezgi on üçündeydi daha. İki-iki buçuk yıl sonra oturma aldığım da Eylem'in yaşı çoktan on sekizi geçmişti. Ezgi annesiyle yanıma gelebildi ama Eylem İzmir'de bir başına kalmıştı. Bu nasıl bir acıydı, tarif edilemezdi. Bir yarım yanımda, bir yarım İzmir'de kalmıştı. İki yarım bir türlü bir olamamıştı.

Eylem'le her gün telefonla konuşuyorduk. Diğer taraftan onu yanımıza getirmek için de uğraşıyorduk. Fransa için vize alamayınca, şebeke işine girdik mecburen. Çeşme'de çıkmak üzereyken yakalandı. Denemediğimiz yol kalmadı. Hangi dala tutundaysak kırıldı.

Hasretlik sadece benim için değildi. Eşim Nuran da kızından ayrı olmanın acısını beş yıl boyunca içinde taşıdı hep. Ezgim de... Onlar için kızım Eylem'le kavuşma zamanı gelmişti nihayet. En yakın tarihe İzmir'e uçak biletlerini almıştım bile. Onları havaalanından İzmir'e yolcu ederken, Nuran'ın eline bir zarf tutuşturdum.

“Bunu Eylem'ime ver, okusun, babasından küçük bir hatıra...” dedim. Onlar uçağa binmek için uzaklaşırlarken, canımın yarısı da onlarla gitti. Benim payıma yine ıslak gözler ve yalnızlık düştü. Sancılı beş yılın ardından Nuran kızına, Ezgi ablasına, Eylem ise annesi ve kardeşine kavuşmuştu.

Eylem evlenmiş, üzerinden iki yıl geçmişti. Bense kızımı sadece gelinliğiyle fotoğraflarında görebilmiştim. Annesi ve kardeşi yanında olmasına rağmen Eylem düğün günü telefonla beni arayıp bir nevi o günü yaşattı bana.

Orada olduğum sürece çalıştığım fabrikada yavaş yavaş zorlanmaya başlamış, ayağımdaki ağrı dayanılmaz bir hal almıştı. Bunun üzerine doktora gittim, röntgen çekti ve ayak kemiğimde bir leke gördüğünü, ayaktaki ağrının bundan kaynaklı olabileceğini söyledi. “Önemli değil,” dedi. Ağrı kesici ve beş günlük istirahat verip eve gönderdi.

Hemen bir gün sonrası beni aradı, telaşlandı...
“Ben röntgeninizi diğer meslektaşımınla değerlendirdince, bu lekeyi ciddi bulduk ve bu birkaç araştırma yapmamız için sizin hastaneye hemen gelmeniz gerekiyor.” Yapılan tetkikler sonucu ciddi bir hastalığa yakalandığımı öğrendiğimizde dünya başımıza yıkıldı sandık. Neyse ki bu vartayı çabuk atlattık. İnsan hasta olduğuna sevinir mi hiç? Ben sevindim. Sonunda Eylem, ay yüzüyle karanlıkları yara yara geliyordu babasına! İsviçre Konsolosluğu'nun özel olarak verdiği bir vizyle... Zürich Havaalanı'nda, sekiz yıl sonra İzmir kokan kızım Eylem'e ilk sarılışım, onu ilk koklayışımıydı. Kollarımın arasında bırakmak bile istemiyordum. Ne çok özlemişim onu, ne çok özlenmişim. Eylem büyümüş, koca bir kız olmuş, ama benim için hâlâ o karşımda duran on altı yaşındaki küçük kızımdı. Onu küçük bir çocuk gibi sevdiğimi görünce:

“Baba ben yirmi dört yaşındayım,” dedi gülerken. “Sizden uzakta çok çabuk büyüdüm, acılarla baş etmeyi, yaşama tutunmayı, özleme ve hasrete direnmeyi öğrendim. Çok büyüdüm çok!”

Benden uzakta geçen koskoca sekiz yıl bir anda onu kucaklamamla silinmişti adeta. Kendi başına büyümüş, yanında olamadığım günlere için için ağladım, yandım. Kızım Eylem'le göz yaşlarımız birbirine karışmış, sevinçten ağlıyorduk ikimiz de.

“Üzülme artık can babam, bak geldim, yanımdayım,” dedi.

İsviçre'de kaldığı üç ay boyunca Eylem yanımda hiç ayrılmamış, baba kız ayrı kaldığımız günlerin acısını doya doya çıkarmıştık.

Artık istediği an yanımıza gelip gidiyor. Bu yıl gelemiyor. Çünkü anne olacak. Hayatımıza yeni bir nefes, yeni bir can gelecek, gülmeyi unutan yüzümüze yeniden gülmeyi öğretecek, kapanmayan yaralarımıza merhem gibi gelecek. “Dede, nene, teyze!” diyecek. Bebek hoş gelecek, hoşluk getirecek. Dedesinin kışlarına bahar getirecek. Dedesi onu görmeye gidemeyecek, varsın olsun. O dedesine koşa koşa gelecek. Dedesinin bir yarısı daha tümlenecek.

YAZGI AĞACI / GONCA DOLU

■ Senin kadar çocuktum bu oyunda
■ bir bulut üşümesi parçaladı yüzümüzde kalan renkleri
■
■ şimdi neyi konuşalım günlerin kenarında hâlâ yaralar varken
■ sana döndükçe tüketiyorum kendimde kalmaları
■
■ neydi bizi ayıran
■ hangi umutsuzluğun tırnaklarında parçalandı
■ giydiğimiz sıcak renkler
■
■ aşka zar atılmıyormuş içinden çıkılmadığı gibi
■
■ bir balkonun iki ucunda köklerimiz
■ göğün bir ucundan tutabilse ellerimiz
■ belki belki
■ upuzun boşlukta sarılır bedenlerimiz
■
■ içimizdeki cehennemi düşün geri kalmış dönüşü gizleyen hep yol değil miydi
■
■ geçmişin yalanlarını bırak ve hırsından kopmuş aşkı getir
■ kalbimi döndüren melodi olsun ateş böceklerinin dilinde

KRAL ÇIPLAK / ARDA ÇALIK

Çobanın yalnızlığı bitmez bir külfetti
Yüce Tanrılar ona Enkidu'yu lütfetti
Uruk mazgalları kadar yüksek yüreklerden kopan
Onların dostluklarının miladı bir güreşti

Adının yanında bir sen bir kibir
Dostluğun yanında zenginliği kim bilir
Belki de dünyanın altınları senin harcın
Lombardiyalıları bile kıskandırır demir tacın

Seni yüceltse de Tanrı yanın,
Hazinelerin ve kral kanın
Elindeki ölümsüzlüğü arayış hikayesi
Yalnızlığının sadece bir himayesi

Ne kalıntı kalır Enkidu'nun doğasından
Ne de bir parça Cennet'in Boğasın'dan
İnsanlığı fahişenin aldığı bekaretten
Hayvanlığı İştihara yaptığı hakarettendi

Başlarken Fırat'tan taşan Tanrılar tufanı
Utnaşıtim'e verilen ölümsüzlük turfanı
Kurtulan gemi Ağrı'da değil Nisir'de
Gilgamiş gel de kıskan sinirini dizginle

BEKLENEN ÖLÜM / BANU İMER

Bu sabah yine ağrılar içinde uyandı. Tanrı biliyor ya, uyanmamayı ummuştu. Uyanmayıp ölmeyi! Artık birbirine benzer günlerde umutsuzca yaşamak istemediğini kaç kez anlatmıştı Tanrı'ya. Sözü dinletememiş olmalı ki bu sabah da uyandırmıştı onu Tanrı. Göğsüne bıçak gibi sapladığı bir ağrıya nefesini kesmemiş, kalbini durdurmamıştı.

Dizlerinde bir ağrı hissediyordu ama şimdiye kadar kimsenin bu yüzden öldüğünü duymamıştı. Bir süre kendisini neyin uyandırmış olabileceğini anlamaya çalıştı. Ölmediğine göre onu uyandıran ağrısı mıydı, geceleri sık sık uykusunu bölen tuvalet ihtiyacı mı, yoksa susuzluktan kuruyan ağzı mı? Diliyle damağını yokladı, kuruydu. Yutkunmaya çalıştı. Bir gram tükürük kalmamıştı ağzında, yutkunamadı.

Yattığı yerde dönüp yanı başındaki sürahiye uzanmak istedi. Tutacak gibi oldu ama titreyen eli yüzünden sürahiyi kavrayamadı. Sürahi devrildi. Suyun bir kısmı, genç kızlığında işlediği kanaviçe örtü tarafından anında emildi, kalanı kendine incecik bir yol oluşturup kenardan akmaya başladı. Gözü, parkede biriken suya takıldı. Şimdi kalkıp silmese su, parkeden içerilere gidecek bir saate kalmaz parkeyi kabartacaktı. Daha önce klimanın suyunu biriktirdiği bidon dolup taşmıştı da fark etmemiş, suyu emen parkeler şişip salonun ortasında koca bir tümsek oluşturmuştu. O tümseği ayağını kaldırıp geçemediğinden salonun öte tarafındaki koltuğuna uzanıp televizyon izleyememişti günlerce.

Yerinden doğrulmaya çalıştı. Önce soluna dönüp dirseğiyle bedenini destekledi, sağ kolunu dirseğinin yanına koyup var gücüyle kendini yukarı çekti. Bacaklarını yataktan aşağı salladı. Bir süre öylece oturup bekledi. Hemen kalkmaması gerektiğini başı döndüğü için

düşüp kalçasını kırdığında öğrenmişti. O zaman iki ay boyunca yatağa çakılı kalmış, çocuklarının bulduğu Gürcü bir kadınla yaşamak zorunda kalmıştı. Gerçi fena bir kadın değildi ama çok konuşuyordu. Oldum olası sevmezdi çok konuşanları. Anlatacak ne çok hikâyesi vardı. Sanki kendisinin yoktu.

On yedi yaşındayken ailesinin rızası olmadığı için kaçmıştı sevdiği adama. On beş yaş büyüktü sevdiği. Babası, “Ölürüm de vermem seni.” demişti kararlılıkla. Ciddiye almamış, bir süre sonra nasılsa öfkesi geçer de affeder deyip kaçırmıştı. Babasının affedecek zamanı olmamış, o daha nikahlanmadan kahrından ölerək yüreğinde ömrü boyunca silemeyeceği bir acı bırakmıştı. Anası, bu ölümden onu sorumlu tutmuş, cenazenin kaldırıldığı gün bir daha asla baba evine adım atamayacağını söylemişti. Yedi sene boyunca da atamamıştı. O âna kadar araya girenlerin tüm çabalarına rağmen Nuh deyip peygamber dememiş “Benim öyle kızım yok!” diyerek kararından caymamıştı. İlk çocuğunu kucağına alması bile ikna edememişti anasını. İkinciyi oğlan doğurduğunu öğrenince yumuşar gibi olmuş, onda da sadece çocuğun getirilmesine izin vermişti. Aracı kadın biraz ele geldiğinde oğlanı götürmüş, sonra da on beşte bir geleceğinin müjdesini vermişti. Buna içerlese de anasının, oğlunun üzerine sinen kokusunu içine çekip hasret giderdiğinden ses etmemişti.

O yıllarda tek acısı baba evinden menedilmek değildi. Kocasını olacak adam, bu acının hemen üstüne nikahlanmanın uygunsuz olacağını söyleyip altı ay boyunca nikahı savsaklamış, anca hamile olduğu haberini aldığıda basmıştı nikahı. Hayallerindeki gelin olamamıştı. “Hamile kadın gelinlik mi giyermiş?” diye karşı çıkmıştı kocası gelinlik giymesine. Kaynanası da neredeyse masraftan kurtulduklarına sevinmiş, öyle düğün dernek kurmadan beyaz da değil cenazeye gider gibi siyah bir elbise giymesini isteyerek desteklemişti oğlunu. Babası gibi o da istememişti bu evliliği. Eve adım attığı ilk günden belli etmişti tavrını. Biraz olsun mutlu olduysa kendi çektiklerinin acısını çıkaracağı birine kavuştuğu için olmuştu.

Tanrı'nın güzellik namına lütfunu esirgediği insanlardandı kaynanası. Kırışıklarla kaplanmış yüzü, mutlu görünmekten korkarcasına daima asıktı. Soluk yüzünün ortasında kuş gagasını andıran burnu, yaptığı her işe kıvrılmak için vardı sanki.

Sinirlendiğinde kalın bir çizgiye dönüşen ince dudakları, bir kusur bulmak için fildir fildir gezdirdiği azıcık şehlâ gözleriyle hep memnuniyetsizdi. Başkalarının yanında, gelinini kendi kızı bellemiş kaynana rolüyle artistleri aratmayacak denli de numaracıydı!

Kocasından sopa yemeyeceğini bilse hayatında bir defa olsun bu iki yüzlülüğü komşu kadınların önünde haykırmak isterdi. Ama anasının sadece bu melek hallerine tanık olan kocası bu haykırışı anlar mıydı? Anlamazdı. Anlayabilecek kadar uzun yaşamamıştı zaten. Azrail, çat kapı gelip anasından önce, uykusundan uyanmasına fırsat vermeden bir gece vakti alıp götürüvermişti onu. Sabahına gözlerini açtığında gökte parlak bir güneş vardı. Gün ışığı, pencerenin köşesinden süzülüp kocasının bronz bir heykel gibi görünen gövdesini aydınlatmıştı. Uyuyor muydu yoksa yüzündeki donuk ifade başka bir anlam mı taşıyordu? Yavaşça seslendiğinde anlamıştı bu sessizliğin nedeninin uykusu olmadığını. Ölmüştü!

Üzerinden çok zaman geçse de hâlâ bilincinin ona hatırlattığı en önemli anlardan biriydi bu. Dudağı ağlamaya hazır çocukların dudakları gibi kıvrıldı, göz pınarlarında iki damla yaş birikti. Göz kapaklarını aşağı indirince o iki damla yanaklarından süzüldü. Yaşadıklarının yükü omuzlarında, görüntüsü gözlerinde yalnız ve bitkin hissetti.

Gözü, dökülen suya ilişti. Su, yolunu çoktan bulmuştu. Kalkıp silmesine gerek yoktu. Artık parke kabarır mı diye endişelenmiyordu. Tekrar uzandı. Öğle sonrası güneşi odayı ısıtıyordu. Havada süzülen toz zerrelere köşe bucağa gelişigüzel dağıldı. Hafif aralık pencereden giren rüzgâr beyaz güneşliği havalandırdı. Perde havalanınca odaya düzensizce dolan ışıktaki coşkun bir hal vardı. Perdenin her hareketinde odayı sarıya, maviye, yeşile boyuyordu.

Bugün ölmediği için Tanrı'ya sitem etmekten vazgeçti. Yaşamının ne zaman sonlanacağını bilmesede de umutla yarın ölebileceğini düşündü.

YAŞLI BİR KAYA / AKIN GÜRE

**rüzgarın oyduğu kayanın dilinde
ufuklara gönül bağladım
bir albatros sabrıyla**

**hayallerimde nehirleşen sevincim
güneşe tutunan dallarım
ermişliğiyle**

**yenilgileri kalkan yapan
sabrın ateşiyle
geldim, kaldım dağlarımızda**

YEŞİL CEKETLİ KADIN / İZZET BEKTAŞ

Baharın fevki bir gün
Bağrında Tekirdağ'ın
Dalgın dalgın yürüyor
Yeşil ceketli kadın

Saman rengi saçları
Açık gri eteği
Omzunda siyah çanta
Gidiyor adım adım

Valilikten aşağı
Geçti tuğlalı parkı
Sahilde dolaşırken
Anladı şimdi farkı

İskele taşlarında
Düşündü uzun uzun
Çıkar yol bulamadı
Suçu neydi suçsuzun

İsyan etti kadere
Bu nasıl hayat diye
Döktü gözyaşlarını
Masumum diye diye

Baktı derin sulara
Ölümden daha yakın
Yaşamda karar kıldı
Yeşil ceketli kadın

YORULDUK BE HAYAT - NİLGÜN YAZAR-

Nedir bu hiç durmadan koşturmaca? Nedir bu telaş? Büyük devasa bir tribünün göbeğinde futbol oynuyoruz sanki. (Hakemler, seyirciler görünmese de.) Tüm insanlar son trene yetişecek gibi koşuyor. Sınır, stres, toz duman ve telaş yüklü bir kentin bahçesindeki bir erik ağacının yüreği ise tomur tomur. Çiçek açtı açacak. Hayatı anlatıyor bize. Sakin olun, diyor. Sevin, diyor. Hayat rengârenk, siz insanlar ne hale getirdiniz, diyor.

Erik ağacı ile konuşuyorum. Yakında bir kedi, öylesine sevgi dolu yanaşiyor ki aramızda hiçbir yabancılık kalmıyor. O bir kedi ben bir insan. Halbuki insanlarla aynı dilde konuşurken ne kadar zorluklar çekiyoruz bazen.

Eve döndüğümde bir yığın fatura dolanıyor ayaklarıma. Kelebek ömrü kadar kısacık ve hercümerç içinde bir yaşamın bedeli bu uzun anlamsız kâğıt parçaları olsa gerek, diye düşünüyorum!

Yaşam kısa; fatura, destan gibi upuzun ve saçma sapan, işlemediğimiz günahların cezası gibi...

Parktaki üveyik kuşlarının cıvıllı cıvıllı mutluluğunu kıskanasım geliyor, hayranlıkla izliyorum onları. Erik ağacı hayatla barışık. Bizlerde bir sorun var.

İnsanlar durulmuyor.

Çamaşırların kiri bir makinede arınıyor.

İnsanlar; kirleriyle, kibirleriyle, egolarıyla dünyayı perişan ediyorlar. Kendileri gibi kirletiyorlar üstelik.

Deniz, küsmezmiş balıklara. Ağaç, dallarına çiçeklerine; gökyüzü ise kuşlarına...

Ya insanlar? İyi olanlar çabuk gider, kötüler uzun yaşarmış aslında film şeridi gibi gözümüzden geçen kısacık hayatta.

Çocukken istediklerimizi elde etmek için masumca yalandı gözyaşlarımız. Oysa büyüyünce gerçekten de gök gürültüsünden ve şimşeklerden sonra sağanak sağanak aktılar. Kırıp dökenlerin, yakıp yıkanların belki de hiç haberi olmadı.

Değer miydi bir kelebek ömrü kadar solumaya çalıştığımız şu kısacık hayatta bunca yıkımlara, kırılmalara? Belki de topraktan yaratıldığımız için yüreğimizde devam etti fay hatları.

Temelsiz binalar, asılsız sevgiler inşa ettik. Her sarsıntıda bin parça olduk. Binalar yıktık, yürekler yıktık. Enkaz yığını her yer.

Güveni yıktık, silahla vurmaya bıraktık, ağza alınmayacak sözlerle vurduk. İş hırsı, kariyer hırsı... 'Ben' derken 'Biz'i unuttuk.

Cam kırıkları ile can kırıkları birbirine karıştı.

Acaba göz yaşları yapıştırır mı can kırıklarını?

Yorulduk be hayat!

Biraz mola!

BİR ELİNİ VERSEN / RAMAZAN AKSU

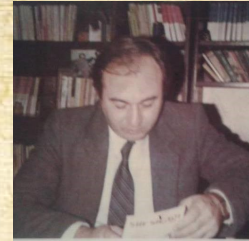
■ varsın hatırı kalsın ikinin
■ hele bir elini ver sen
■ el eli tutunca yumuşar kalpler
■ bereketlenir işlenmiş toprak
■ ürünü çoğalır ekinin

■ haydi ver bir elini
■ hatırı kalmaz ikinin
■ çoğaltır sevgiyi birleşen eller

■ bir ikiye çağırır
■ iki çoğulu
■ çoğul sevgiye yol alırsa
■ gözler kalmaz buğulu
■ yaşanması olur dünya

YAĞMURLA , APANSIZ / FEYYAZ KADRI GÜL

■ Çılgınca bir devinim
■ içinde olsa da dünya
■ Bir durgun noktası var düşüncenin
■ sonrasızlığı
■ ölümsüzlüğü duyumsatan
■ her sabah
■ apansız bir yağmur ışıltısıyla
■ yüzünü anımsatan
■ tinsel bir yeni doğuşun utkusuyla ...

“HİKÂYESİ OLAN ADAM” (*) - HASAN AKARSU-

Yahya Kaptan, Tekirdağ'da iz bırakan bir yazar olarak “Hikâyesi Olan Adam/ Tekirdağ'dan Portreler” yapıtıyla okurlarına ulaşır.

Kentin belleğinde iz bırakanları tanıtır. Yapıta önsöz yazan Ahmet Acaroğlu, onun iyi bir gözlemci olduğunu belirtirken kentin ruhunu canlı tuttuğunu da anımsatır. Tekirdağ Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak da kentin renkli kişilerinin öykülerini Tekirdağ sevgisiyle kaleme aldığını, onların anılarını yaşattığını belirtir.

Yahya Kaptan, Tekirdağ'ın yakın tarihine ışık tutarken İskele Meydanı'ndaki yaşamları geçmişten günümüze taşır.

Meyhaneleri ve oralarda buluşan kişileri, iskelede yük gemilerine hamal bulan Efe Süleyman'ı, Yavuz gemisinde ateşçilik yapan Ateşçi Osman'ı, Kurtuluş Savaşı'nda Kuvayı Milliye'ye silah taşıyan Fırıncı Kırkor'u, Fırıncı Cavit Şirinbaş'ı vb. dostluk ilişkileriyle tanıtır. Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki esnafın durumunu güldürü öğeleriyle yansıtır.

Paçacı Veysel Ağa, Makaracı Yaşar, Gazozcu Ahmet Güral bunlardan birkaçıdır. Tringa Meyhanesi, çocukluğunun kahramanı olarak bildiği Kör Recep, Falcı Tevfik, Kalaycı Nuri Usta, Fırıncı Malik Usta, Muhallebici Davut Amca vb. andığı ünlü kişilerdir.

İnönü İlkokulu çevresinde gözlemledikleri, Çiftlikönü'ndeki kahvelerde duydukları, özellikle Mandacı İbrahim ile Pelvan Mustafa'dan dinledikleri ilgi çekicidir. Balıkçı Tatar Hasan, Mandacı İbrahim'in asker arkadaşıdır Muhafız Alayı'ndan.

Ozan Özdemir Asaf, “Her insanın bir öyküsü vardır, ama her insanın bir şiiri yoktur” der şiiri yüceltmek için. Oysa öyküsü olan adamların da önemi yadsınamaz.

Yahya Kaptan için Fırıncı Kırkor da öyküsü olan adamdır. Fırını satıp tekne alarak İstanbul'da, Kurtuluş Savaşı'nda ulusal

gruplara katılarak yararlılık göstermesi övgüye değerdir.

Yazar, öykülerinde, anılarında 2. Dünya Savaşı yıllarındaki kıtlığı da anımsatır. Kömür Pazarı çevresini, Direkleraltı'ndaki yaşamları, Yayık Ustası Kenan'ı, çocukluğunda Banarlı Köyü'ne dedesiyle gidişini, o yıllardaki yaşantıyı, Yahya turşusunu, Şam tatlıcısını, Hacıköylü köfteciyi, inceliğiyle tanınan bakkal Mefahir Yeşilova'yı ve diğer bakkalların dünyasını, panayır ortamını, Kunduracı Osman Eryörük'ü ve onun yaşadığı Sandalcı Mahallesi'ni, Çiftlikönü'nde yaşanan bir olayı, özellikle Pelvan Mustafa'nın ördeğinin öyküsünü, şimdiki Aydoğdu (Tatavla) Mahallesi'ni, değişen yaşamları, değişen ve bozulan tatları etkileyici ve akıcı diliyle tanıtır. Direkleraltı'nda tanıdığı Roman Koreli Şaban da unutamadığı tiplerdendir.

Yahya Kaptan, “Hikâyesi Olan Adam” yapıtıyla Tekirdağ'ın Cumhuriyet'in ilk yıllarından bugünlere uzanan aydınlık yüzüne ışık tutar. Bu öyküleri ve anıları, Tekirdağ'da yaşayanların, Tekirdağlı olmakla övünenlerin okuması gerektiğini belirtmeliyiz.

(*)*Hikâyesi Olan Adam/ Tekirdağ'dan Portreler- Yahya Kaptan, Anı-Öykü, Ceren Yayıncılık, 2023,192 s.*

ÇUKURYURT KÖYÜ'NÜ TANITAN BİR KİTAP:

“ÇUKURYURTLUYUM ÇOK MUTLUYUM” (*)

- HASAN AKARSU-

Yazar, çevirmen, eğitim danışmanı Hüseyin Duygu, 1960 Tekirdağ-Saray Çukuryurt Köyü doğumlu olup 1984'ten bu yana Danimarka'da yaşar. Son yıllarda Çukuryurt'ta yaşayan yazar, Danca-Türkçe şiir etkinlikleriyle ve daha önce yazdığı kitaplarıyla tanınır. Danimarka yurttaşı, Danimarka ve Türkiye PEN üyesidir. Yeni yapıtı “Çukuryurtluyum Çok Mutluyum” ile doğup büyüdüğü köyünün tarihini, günümüz yaşantısını tanıklarlarıyla birlikte anlatır. Kitabı yazmadan önce köyünden birçok kişiyle görüşür, yüreklendirilir ve bu yapıt ortaya çıkar.

Çukuryurt Köyü, şimdi Çukuryurt Mahallesi 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra (93 Harbi) Bulgaristan'ın Tırnova kasabası ve Kalgırova mahallesinden göç edenlerce kurulur. 1840-1850'lerde yapılmış su değirmenin bugün yapı olarak korunması sevindiricidir. Yazar, Ergene kıyısında mazotla çalışan Marangoz Mustafa Yıldız'ın bir değirmeni olduğunu da belirtir ayrıca. Bu değirmenden kalan bir kantarın fotoğrafı, değirmenin iç görünüşü ilgi çekicidir. Köyün adı önceden Yeşilyurt'ken sonradan değiştirilip Çukuryurt olur. Köyün tüm hanelerinin ayrı ayrı takma adları da ilginçtir: Ahmet Ağalar, Gaziler, Karahasanlar, Çolaklar, Kenarcılar, Kabakçılar, Paçacılar, Davut Ağalar, Köseler vb. Bu adların yöredeki birçok köyde olduğunu da belirtmeliyiz.

Geçmişten günümüze Çukuryurt Köyü

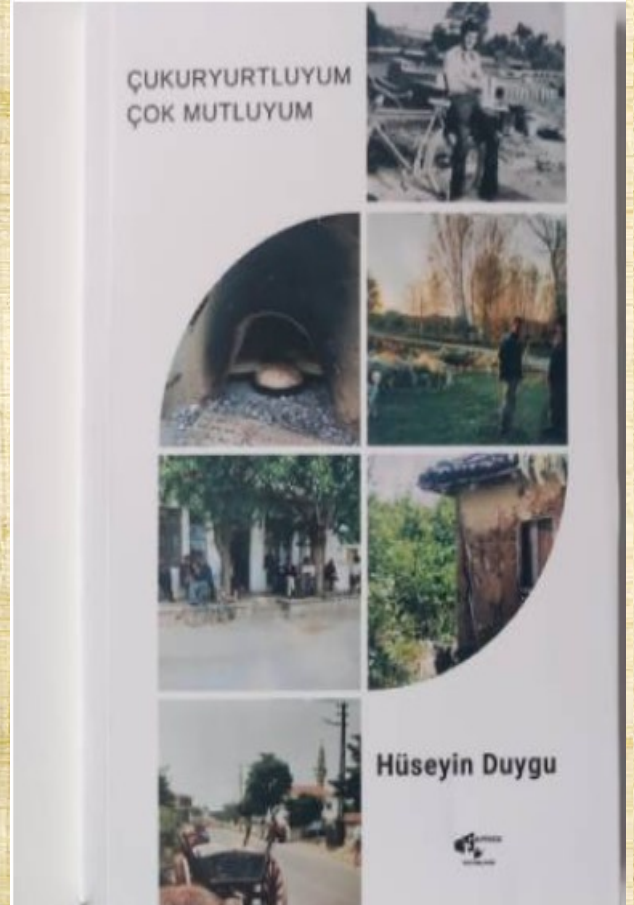
Kitap, Çukuryurt'un geçmişten ve günümüzden fotoğraflarıyla zenginleşir. Köylünün eskiden kullandığı eşyalardan su ağacı denilen komisaya başka köylerde komusla da denir. Yer sofraları, eski yapılar, eski ilkokul binası, eski batoz, süt inekleri, koyunlar, köyün merası vb. fotoğraflar kitaba özenle yerleştirilmiştir. Bir köyde hayvancılık olmadan olur mu? O zaman köyün korucusu da olur bekçisi de. Köy, ovada kurulduğu için merasıyla da ünlüdür.

Yazar, köyünün geçmişini ve bugünü anlatırken köyden okuyup yetişenleri meslekleriyle tanıtır. Banka müdürü, subay, öğretmen, ziraatçı, esnaf, ticaret sahibi insanları, yoğurtçusu,

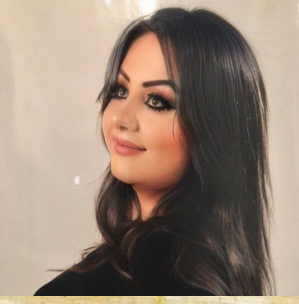
bakkalı vb. vardır. Yazarın ailesi briket yaparak geçinir bir süre. Yazar da o yılların anılarını yansıtır. Briket makinesini, ve briket harmanını unutamaz. Köydeki hıdrellez şenliği, düğünler, gelenekler, kadınların yemekleri, kışlık hazırlıkları ilgi çeker. Yer fırını, ekmek fırını tüm köylerde bir zamanlar vardı. Şimdilerde fotoğraflarda kaldı sanırım. Kitapta kimi isim yapmış köylülerin kendi yaşantılarını anlattığını gözleriz: İsmet Bilecen, Remzi Özcan, Remzi Uzun, Özcan Gökmen vb. Yazar, köyünde ağırladığı ünlü ozan, yazar ve sanatçılardan da söz eder. Köy geleneklerinde “sucuk ipi” için “hovarda ipi” denilen bir söylem ve öyküsü var ki gülmeden geçemezsiniz.

Hüseyin Duygu, doğup büyüdüğü köyünün geleneklerini, tarihini, ünlü tiplerini ayrıntılarıyla yansıtırken geleceğe önemli belgeler, önemli bir kaynak bırakır. Onun içindir ki Çukuryurtlu olmak mutlu olmaktır.

(*) Çukuryurtluyum Çok Mutluyum-Hüseyin Duygu, Anı-Anlatı, Papirüs Yayınları, 2023, 94 s.

SEVGİ YALNIZLIĞI / FİLİZ KALKIŞIM ÇOLAK

sen yüreğinin ucuna tutunduğum
ağartısında göğsün kar beyazı düşlere sayıkladığım
isinde gözbebeklerinin köpüklü kıyılara uyandığım
sev beni
sev sevmelerinde kimsesiz kalışları çırpınsın kucağım

lodoslu bir gündü
ince bel sızısından çözüldüm alev kızılı sancılarım
sancılar damladığı yerden derindi
sevdim ah çokk sevdim

cennetine eridim
köprücüğünde büküldüm koynun
çiyinde ürperen baharlarım
şafağına arındım
tek tomurcuk sızısında filize durmuş uçlardan güneşine
tan rengi epifitler verdim
şavkında yanmış yüzü
seni sevmelerin fizahına döndüm
döndüm ah
boylu buyunca yarılan kafesin kırıklarından güzlerine
şulesinden süzülen suyun kızını verdim

gelincik kokusu duymuş da çiğliğinde
ondan açılmamış körpe kalmış kuzum benim

sırtta ezikleri nefesin
ters yüz haresi sürmelerinden akan gözenin
huysuzluğundan öptüm
ah öptüm
işmarında kesintisine yakamozların
haymatlosta vurgun bir oğul verdim
sevdim ahh çokk sevdim

yerle göğün arasında damlaya damlaya
boyna daldım
titreklğine tenin
rüyada olsa bile bir gün görür
görür seversin diye beni
sana hiç bilmediğin değgilerinden kirpiğin kuzeye bir yol düştüm
sevdim çokk sevdim

HAZAN / EMİNE UYSAL

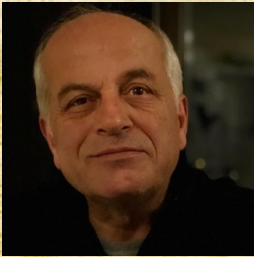

Hiç sorma halimi bugün Salihli
Hazanda savrulan yaprak gibiyim
Gezerim aylakça biraz serseri
Akıldan noksanca çatlak gibiyim

Bozdağ'ın eteği Allahdiyen'de
Vişnesi kirazı yerli yerinde
Yağmurlar dinip de su eksilince
Dudağı kurumuş toprak gibiyim

İnelim Gediz'e soğuktur suyu
Atalım içine koca karpuzu
Annemin hasreti içimde sızı
Kınında körelmiş bıçak gibiyim...

TANRI KADİR / M. ALİ TAN

Uyuyamıyorum diye
Dün akşam
İki kadeh rakı içtim
Ve yattım

Gelmez dediğim hiç
Geldi rüyâmda
Fırladım yataktan
Ayağa kalktım

Gözlerim kapalı
Koştum mutfağa
Tanrı kadir!
Bir bardak su içtim
Ve yattım

UÇURUMUN KENARI -GÜLSADE SOYKÖK-

*Karşınızdakinin gerçeği, sana
açıkladıklarında değil, açıklamadıklarındadır.*
(Halil CİBRAN)

Her “gariban” gibi odaya çekinerek girdi. Doktorun rutin sorularına, sanki polisin sorgu odasındaymişçasına ürkerek ve yarım yamalak yanıtlar verdi.

Onu, Akatu (Tatlısu) köyündeki bir yarım inşaatın mezbele yığnında görmüşlerdi. Zavallıcık korku içinde anne karnındaki masum bir “ceninin” kıvrılı yatış pozisyonunda titrer haldeymiş.

İnsanları, beklemediği bir anda karşısında görünce ne olduğunun ayırına varamadan; yabani bir hayvan ürkekliğinin korkusuyla çığlıklar atmaya yeltenmiş!

Kim bilir, belki de hiç sesi çıkamamıştır. Al basan lohusalar ve karabasan gören yaşlılar gibi bağırıp da sesini duyurabildiğini sanmıştır.

“Korkma!” demişti üç-beş kişiden oluşan yardımseverler ve eklemişlerdi: “Seni, kurtarmaya geldik!!”

Bunun üzerine, inanılmaz gözlerle onlara anlamsızca bakakalmış. Korkusundan, kaskatı kesilen bacaklarının uyuşukluğunu açana kadar ağlamış. Üstüne üstlük, laçkalaşarak bozulan sınırları yüzünden istemsizce isterik kahkahalar da atmış!

Kendine gelince anlattığına göre; kocasından ve oğlundan -rutin olarak- yıllarca, fiziksel ve psikolojik şiddet görmüş!

Kıbrıslı yan komşusunun haline acıyıp da dayanamayarak akıl vermesiyle olaylar patlak vermişti. Evdekilerin uyguladığı “aile içi şiddetin” her türlüünü, köyündeki polis karakoluna tüm cesaretini toplayıp şikâyet etmiş!

Karakoldaki görevli polislerden birisi, aksi gibi kocasının yeğeniymiş. Vicdansız ve hak yiyici yeğen; görevini suistimal edip, yengesinin şikayetini işleme dahi koymamış. “Kol kırılır, yen içinde kalır” mantalitesinin hâlâ bu milenyumda yürürlükte olması hangi akla hizmettir acaba?

Ahlaksız polis yeğen, bununla yetinmeyip zavallı mağdureyi sille- tokat yemiştin beter hakaretlerle ve verdiği gözdağıyla utanmadan, arlanmadan karakoldan dışarıya kovalamış!

Zavallının ilk kurtuluş çabası böylelikle başarısızlıkla sonuçlanıp geri püskürtülmüş! Zalim kocası durumu öğrenince; oğluyla

birlikte, daha büyük bir iştahla dövmüşler. Yorgun bedenini, acımasızca kum torbasına çevirmişler!

Onların horul horul uyudukları sırada, ardına bile bakmadan, gözyaşlarıyla yoksul ve çileler dolusu “hücrelerinden” firar etmiş!

Bir uçurumun kenarına kadar, uçurum olduğunu bilmeden, uçarcasına gitmiş. Ayaklarını hissetmeyene kadar yürümüş. Tökezlemiş, doğrulup tekrar devam etmiş. Kaçtıkça, garip bir şekilde tekrar evine doğru geldiğini fark edememiş.

Tükenmeye yüz tutan dermanı yine kesilir gibi olmuş. Hiç bitmeyecek gibi gelen, adeta uyanınca bile süre gelen kabusların pençesindeymiş.

Allah’ın işine bakın ki o sırada -uygunsuz bir saatte olunmasına karşın- oradan geçmekte olan köyün yabancıları iki adamı; arabanın farları üzerine yanık şekilde bulmasın mı?

İçlerinden birisinin ona seslemesiyle bir anlığına durmuş:

“Deyzeciğim, sakın atlama! Delimin be ama?”

“Karışmayın bana, bu zulümlerden öleyim de kurtulayım!”

“Vazgeç deyze, dur bir taykacık. Nedir derdin? GONUŞALIM, ÇARESİNE BAKALIM.”

Maazallah, adamlardan biri atik davranıp onu uçurumun kenarından çekip almasaydılar; bilinçli davranıp, Sosyal Hizmetler Dairesi’ne vahim durumu haber vermeseydiler; böylelikle görevliler de özel hastaneye kontrole getirmeseydiler böylesine bir trajediden asla haberimiz bile olmayacaktı.

Zavallıcığın birçok sorunu çıktı. Onun checkuptaki doktordan başka, en azından dört ayrı poliklinikteki doktorlara da muayene olması gerekiyordu.

Fiziksel olarak iyileşme olasılığı vardı. Ama çok derin olan “ruhsal travmasını”, psikolojinin en önemli alt dallarından olan “psikanaliz’in” kurucusu Avustrurya’lı nörolog Sigmund Freud; reenkarnasyonla tekrar dünyaya gelebilse, “psikopatolojik” vaka olan zavallının ruhundaki hasarları kolayına onarabilir miydi?

Sosyal Hizmetler çatısı altına geleli, daha 10 gün olmuş. Hayal edemediği bir güven ve alışkın olmadığı bu rahatlık ortamında garip bir biçimde canı sıkılmaya başlamış...

Türkiye’den göçmen geldiği şimdiki köyüdeyken; çok güzel çeşitli “saç katmerleri” yapar, tatlı kopya biberlerini közlermiş.

Bunları yapabileceği bir iş bulsalarmış, Allah'ından ve görevlilerden başka da bir şey istemezmiş.

Onu sabahleyin hastaneye bırakan şoför çoktan gitmişti. İlgili birimdeki yetkili hanımla iletişime geçip bir başka şoförü göndermelerini, başka hangi doktorlara gitmesi gerektiğini kısaca özetledikten sonra onu salonda beklemeye aldım.

Susadı garibim. Ona, üzeri yaldızlı karton bardaktan ılıştırdığım su verdim sebilden. Erkenden demlediğim çayı, Türkiye kökenli olmasına karşın ikram teklifimi reddetti!

İçindeki meyve suyu bitmiş minik cam şişeyi bir güzel yıkadıktan sonra süyle doldurarak ona verdim. Beklediği şoför o sıkışık trafikte gelene kadar, “ana danışma'nın” orta alanındaki havalı koltuklarda ferahça oturur, susadıkça içip oyalanırdı.

Şişenin üstündeki göz alıcı portakal görseline bakıp, “Bu şişe, şincik benim mi olacak?” diye sordu.

Boğazıma, bir şeyler düğümlendi yine.

“Alt tarafı minicik bir şişe; tabii ki senin olabilir.” dedim ve ekledim: “Nasılsa senden daha değerli olamaz, değil mi?”

Gözleri, istemsizce açılarak nemlendi.

“Ben değerli miyim ki ne?”

Düşünmeden;

“Bundan, şüpheni mi var? Elbette ki çok değerlisin.” dedim.

Ani bir hareketle, oturduğu koltuktan ok gibi fırlayıp bana sarıldı. İki yanağımdan da

şapur-şapur öpüverdi!

“Hepiciğiniz hakkınızı helal ediverin.” dedi.

O, ömrü heba edilmiş çilekeş ve mağdur kadın sarıldı ya bana; yüreğimin bam telleri titredi, damarlarımın yağı tereyağı gibi eridi.

Ahh! Hiçbir şeye değişmeyeceğim o Anadolu kadınlarının hayat yorgunu derilerine, depresif saç diplerine, akarak kuruyan gözyaşı kanallarına sinili, bir yere el yordamıyla tutunmaya çalışan mültecilere has, mis gibi koku kemerli burnumun direğini sızlattı.

Akatu (Tatlısu) Köyü'nde yaşayan öykümün kahramanı H. Y.'nin trajedisini o köydeki tanıdıklarına sordum.

Kadıncağızın anlattıklarının eksigi varmış, fazlası yokmuş. “Mazlumun ahının şahı devirdiğine” kısa süre sonra şahit olmak kimin aklına gelirdi?

Amcasının ve yeğenin zulmünü görevi olduğu halde haksız ve yansız davranarak işleme koymayan polis memuru yeğen; kumar borcunu ödemeyince tabancasıyla önce masum eşini, sonra kendini öldürerek intihar etmiş!

Kızı komşuda olmasa, onu da öldürmekten çekinmeyeceğini söyledi arkadaşlar.

1974'ten önce Kıbrıs'ta kadın cinayetleri, kadına şiddet, kadına tecavüz, kadına-çocuğa istismar ve “Kadın Sığınma Evleri” yoktu. Dünya'yla yarışır haldeyiz artık!

Bunda katkısı olanlar, yaptıklarıyla ne kadar övünseler azdır!

İÇİMDEKİ ZEYNA MERAL TABAKOĞLU TOKSOY

Evlerin, portakal ve mandalina bahçelerinin içinde kaybolduğu bir köyde yaşıyorum. Liseyi bitirdiğim yıllar. Oturduğumuz konağı babam biz doğmadan önce alıyor. Aile kalabalıklaştıkça, yeni oda ihtiyacından dolayı bazı eklemeler yapıyor. Bu aşamada evin mimarisi göz önünde tutulmadığından, güzelim konağın özelliği de bozuluyor.

Konaklardaki cumbaların eve ayrı bir ihtişam verdiği tartışılmaz. Kerpiçten örülmüş iki katlı evin duvar kalınlığı sanırım 70 santimetre civarında. Bazen pencerenin içinde oturduğumuza hatırlıyorum. Dış cephesi ahşap olan, cumbası, alt katın girişindeki kocaman iki kanat kapısı, (demir anahtarı neredeyse bir kariş uzun

luğunda) evin içinden ikinci katın ortasına çıkan merdiveni ve bütün odaların önünü boydan boya kaplayan ahşap balkonun kenarları yine ahşap olan korkuluklarla tamamlanıyor. Öyle büyük ve ihtişamlı olmasa da Türk mimarisinin estetik örneklerinden. Dedelerimin evleri ve köyün bütün evleri yüksekliği farklı boyutlarda olmak üzere birbirinin benzeri veya tek katlı, düzayak, önü sofalı, bahçe kapılarının geniş avlulara açıldığı evlerden.

Evin tadilatı sırasında cumba iptal edilmeyip salona katılıyor. Yine eskisi gibi üç yanına da pencereler konuyor neyse ki. Yazın sıcak günlerinde hiç kapanmayan pencerelerde tel de olmayınca börtü böceğe engel kalmıyor. Pencerenin birinin önünde kendiliğinden çıkıp büyüyen dut ağacı, geçiş garantisi bile talep etmeden, ücretsiz köprü görevini üstleniyor.

Bir yaz gününün sabahında evin erkekleri işine gitmiş, kız kardeşimle rutin temizliğe başlıyoruz. Yerleri silmeye başlayan kardeşim, salonun köşesindeki bir buçuk metrelik yılanla burun buruna gelince attığı çığlığı uzun zaman unutamıyorum! Ne olduğunu anlamaya çalışırken, kardeşimin aşağıdan gelen sesiyle merdivenleri üçer beşer ışık hızıyla indiğimi hatırlıyorum. Yılandan çok korkan annem, karşı komşumuzu çağırıyor. Evde telefon olmadığından babama da haber veremiyoruz.

Elektriksiz, telefonsuz bir hayattan, güneş enerjisinden elektrik üretimine, elektrikli arabalara, cep telefonlarına... Her şeye rağmen, şanslı bir kuşak olduğumuzu düşünmüştümdür her daim.

İlkel hayatı yakından tanıyan, hatta yaşayan bizler, son sürat giden teknolojiye ayak uydurma telaşına düştüğümüzde, kimi zaman komik durumlara da düşsek, çocuklarımızın yardımını isterken yüzümüze dalga geçerek de baksalar, bizler bu işin de üstesinden geldik. Bu yüzden özel ve güzel bir nesiliz bence.

(Elektrik olmadığı zamanı çok az hatırladığımı eklersem M.Ö. doğmadığıma inanırsınız belki!)

Sonuç olarak asıl konumuza dönersek, göbeğimizi kendimiz kesecektik. Annemin çağırıldığı komşumuz aynı zamanda benim ebemdi; zor işlerin kadını yani. Neyse, salonun kapısından yılanı bakıyoruz. Kuyruğunun ucunda kalkmış bize gövde gösterisi yaparken hepimiz birden çığlık atmaya devam ediyoruz. Yılanın sağında, solunda ve arkasındaki üç pencerenin hepsi de açık. Elimizdeki sopalarla yerlere vurup ses çıkarıyoruz bize doğru gelmesin de çıkıp gitsin diye.

Sonradan düşündüğümde, onun da can derdine düşüp bu kapandan nasıl kurtulacağını hesabında olduğunu anlayabiliyorum. Sopalarla ses çıkarmaya devam ederken, hepimizin birbirimizi siper almış olduğunu fark ediyorum. Bütün bu gürültü patırtıya rağmen yılan çok yavaş hareket ediyor.

Oysa üzerimize doğru bir hamle yapsa hepimizi çil yavrusu gibi dağıtacağını bilmiyor. Şükürler olsun ki bilmiyor. Bu arada ne yapabileceğimizi düşünüyoruz. Stratejimiz şu: Yılanı, açık olan bir pencereye yöneltmek ve

vücudunun bir bölümü dışardayken camı kapatıp yılanı sıkıştırmak. O bize saldıramayacak hale gelince pencerenin açık olan ikinci kanadından yılanın kafasını ezmek! Af edersiniz ama bütün bunları yapacak cesur biri var mı içimizde!

Annem kapıdan bir adım atamazken, kız kardeşim halâ şoktayken, ebemle ben kalıyorduk geride... Ee, yani ihale bize mi kaldı şimdi? “Emir demiri kesermiş.” Nasıl bir travma yaşadysam bundan sonra film kopuyor. Muhteşem plandan sonra ilk hatırladığım, annemin gaz vermesi eşliğinde pencereyi kapatmaya çalışıyor olmam. Yılanın baş tarafından neredeyse ortasına kadar olan bölümü pencerenin dışında ve ben de var gücümle camı itiyorum. Arada sıkışan yılandan dolayı camı kapatmam kolay olmuyor.

Nasıl oldu, ne oldu da en küçük bir olayda çığlık atan kız çocuğu, yılanın dibine kadar sokulabildi; bu gücü nereden aldı, hiçbir fikrim yok! Bildiğim, bir anda içimden bir Zeyna çıkmış olmalıydı.

Zaten dışarı çıkan hayvanın, neden çekip gitmesine izin vermediğimizi biliyorum aslında. İneceği yer yine evin bahçesi veya alt kat olacaktı; o yüzden ki annem kalemi kırmıştı bir kere.

Neyse, sonunda camı kapatmayı başarıyorum. Onun bana ulaşamayacağını güvencesiyle artık daha rahatım. Elimdeki sopayla başına vurmam için direktif geliyor yine arkadan. Annemi mi kıracağım; annemin sözü kanundur benim için. Bu arada yılanın camın arkasından bakışı ve kafasını mütemediyen bana ulaşabilmek için cama vuruşu hafızamdan hiç silinmiyor. Sonuç olarak, ebem elindeki tokmak gibi bir şeyle, içeride kalan bölümüne darbeler indirirken, ben de uzun bir sopayla yılanın başını hedef alarak etkisiz hale getiriyorum...

Bunu benim yapabildiğime inanabiliyor musunuz? Şartlar mı, çaresizlik mi, cesaret mi? Belki de hepsi. Ama yaptım işte!

Aradan kırk yıldan fazla zaman geçmesine rağmen zaman zaman hatırlıyorum bu olayı.

Bazen televizyonlarda bu gibi olaylarda insanların itfaiyeden yardım almaları, görevlilerin hayvanı incitmeden yaşam alanlarına bırakmaları içimi serinletiyor. Kırk elli yıl evvel böyle bir şey söz konusu bile değildi maalesef. Eklemek isterim ki, onlar zaten yaşam alanlarının içindeydiler. İtfaiye gelseydi eğer kimi nereye götüreceğini bilebilir miydi gerçekten?

**ÖNE DÜŞER ÂSİ BAŞIN
BEYTULLAH ARABACI
-OZAN TEKFURİ-**

**Kulak asma söylenene
Sonuna bak sen o işin
Oyunları çözmek için
Kâfi değil senin yaşın**

**Ar perdesi yosma çulu
Anlamaz ki, Allah kulu
Tavan yapmış elin pulu
Yerde kalan senin keş'in**

**Üzerinde tepinirler
Gizli gizli tapınırlar
Doyumsuzca kapınırlar
Hep eksilen senin aşın**

**Değerlerin hedef olur
Nahak yere telef olur
Kurda itler selef olur
Öne düşer âsi başın**

**Hesabını soran olmaz
Buna kafa yoran olmaz
Hiç arkanda duran olmaz
Döğündükçe kanar döşün**

**Tekfûri çağ aşamadan
Özgürlüğe koşamadan
İlkbaharı yaşamadan
Ağustos'ta başlar kışın**

DELİORMAN HASRETİ METİN BARBAROS (NEFESİ)

**Bu akşam da gün battı
Hasretin yürek yaktı
Ayrılık kaderimmiş
Hasretlik bize çattı.**

**Kazları uçuralım
Dağların Yamacına
Bu yürek dayanmıyor
Artık senin acına**

**Talikada odunlar
Yarmaya kimler gelir
Hasretini çekenler
Vatan kıymeti bilir**

**Uzayıp gider yollar
Koca balkan dağına
Bu ömrüm feda olsun
Benim Deliormana**

**Sonbaharda yapraklar
Sararıp kızarıyor
Deliorman dedikçe
Ciğerlerim sızlıyor.**

**Dağdan kestim odunu
Yükledim talikaya
Deliorman olsunda
Razıyım kulübaya**

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRAKYA BALKANLARDA TASAVVUF, BEKTAŞİ. BEKTAŞİ SÜREKLERİ VE ŞEYH BEDREDDİN'İLER

REFİK ENGİN*

BİRİNCİ BÖLÜM.

1. Tasavvuf nedir.

Tasavvuf: Halk diliyle anlatım ile **Yaradana** tanımadır. Maddiyattan uzaklaşma hayatı sevme toplum ile paylaşma birleştirmedir. Tamamen maddiyata karşı değil yaşama halkı yakınlaştırma insanı olgunlaştırmadır. Genelde maddiyatı çok sevenler tarafından her türlü tasavvufi düşünceye karşı olma bir âdet olmuş. Bunun için her türlü kötülüğü yapmayı denemişlerdir. Amaçları ne din ne de insan olana bu toplumlar tasavvuf ehli inancı ne olursa olsun her türlü kötülüğü yapmaktan çekinmemişlerdir. Toplumların ayrıştırılması hiçbir zaman hiçbir topluma veya kişilere hatta devletlere bile yarar sağlamamıştır. Konumuz kısaca Trakya ve Balkan coğrafyasında tasavvuf ve buna bağlı bulduğum araştırdığım toplumları tanıtmaktır. 1980 yılından beri Trakya ve Balkanlarda amatör olarak araştırmalar yapmaktayım. Bu konuda makaleler yazdım, kitaplarım basıldı, panelere katıldım, sempozyum ve kongrelere de bildiriler sundum.

Sizlere anlatmaya çalışacağımız yazımızda bazı tasavvuf toplumları ve bunları etkileyen ve halka sunan kişiler de yer almaktadır. Balkanlarda herkesin başlangıç olarak kabul ettiği erenimiz Sarı Saltuk'tur. Sarı Saltuk ile etkin bir şekilde Balkanlarda yer bulan ve kendisinden sonra dahi halkları inançları etkileyen akım öncüleri toplumlarda iyi etkiler bıraktığından etkili ve kalıcı olmuşlardır. Sarı Saltuk evveli kalıcı olmuş halkları etkilemiş kişi bilinmiyor. Mutlaka gelenler olmuştur. Adları, sanları ve kalıcı etkileri bilinmese de tasavvuf kültürü çok zaman içinde varlığı oluşmaktadır.

Sarı renk Bektaşilerde ve tasavvufta kutsaldır. Türklerde renkler ve yönler üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Günümüzde Bektaşiler arasında soyları **Sarı** lakaplı kişilere rastlamak çok doğaldır. Soyların sarışın olması ile ilgili değildir. İnanca vurgu için kullanılmıştır. Tasavvufta nur kişinin göremeyeceği kadar aydınlık bir renktir. Beyaz renk ile değil de nuru bir sarı renk olarak algılanmalarında muhakkak geriye dönük inançlarda aramak en doğrusudur. Türk toplumun sarı ve sarışın renklere ilgisi bunun ile bir bağlantısı olduğu kanaatindeyim.

Mübadele ile gelen toplumlar arasında Sarı Keçe Türkmenleri vardır. Tümü mübadele evveli Balım Sultan Bektaşiliğine bağlıdır. Bu toplum Balım Sultan erkânları anlatırken etraflıca anlatılacaktır. Bu toplumun kadınları ferace türü giymektedir. Bu ferace türü toplumca "bürgü" veya "pürgü" olarak adlandırılmaktadır. Toplumun bireylerinden alınan bilgiye göre göç evveli pürgü veya bürgülerin renkleri sarı imiş. Toplum yeni yerlerinde giysi ve renklerinden dolayı ayrıcalık görünce siyaha boyamışlar.

Sarı Saltuk'ın yerleştiği bölgeyi kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz.

Dobruca, kuzeyde Tuna, doğuda Karadeniz ve güneyde Balkan dağ silsileleriyle çevrili, Deliorman bölgesi hariç; tamamıyla steplerle kaplı bölgenin adı olmaktadır. Greko-Romen döneminde buraya **Küçük İskitya** (Scythia Minor) denmekte olup, Bizans'ın Paristrion Eyaleti'ne dâhildi.

V. yüzyıllarda yüzyılda Hunlar, onların arkasından VI. yüzyılda Avarlar, VI-VIII. yüzyılda Güney Dobruca'ya Bulgarlar, XI. yüzyılda Peçenekler ve Bizanslıların Kuman dediği Kıpçaklar gelmişlerdi

*Refik Engin Araştırmacı Yazar Sorumlu Yazar
refikengin56@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0001-5089-2228>

Bunlar çok geçmeden Slavlar ve Vlahlarla karışıp Hristiyanlaşmışlardı. XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde ise Deşt-i Kıpçak'a yerleşen Moğollar, Dobruca sınırında Altınordu devletini kurmuşlardı. Bunların hâkimiyetini kabul eden Kıpçaklar, Müslümanlığa geçmişlerdi ve XV. yüzyılın ortalarında Osmanlı hâkimiyetine girinceye kadar Tatar adı altında müteakip yüzyıllarda, önemli roller oynayacaklardır. (Ocak,2011:28)

1.A. Sarı Saltuk Kimdir?

Saltuk Name'ye göre Sarı Saltuk, Akşehirli'dir. Babası Seyit Gazi (Seyit Battal Gazi) soyundan "Ali oğullarının aslından" Seyit Hasan b. Seyit Hüseyin b. Muhammed b. Ali'dir. Annesi Rabia adını taşır. Buna göre, Sarı Saltık'ın ailesi bir Seyit ve Şerif ailesidir. Yani o baba tarafından Hüseyini (Seyit), ana tarafından Hasani (Şerif)'dir.

Hız. Hasan soyuna **Şerif**, Hz. Hüzeyin'in soyuna Seyit denilmektedir.

Bir rivayet, Sarı Saltık'ı Melik Danişment Gazi ile akraba yapar. Çünkü Danişment Name'ye göre, Melik Danişment Gazi aynı şekilde Seyyid Battal Gazi'nin neslinden gelir. Saltık Name'nin bir yerinde de Sarı Saltık'ın Kırvan (Karaman) Türklerinden olduğu bilgisine yer verilir. Babası Seyit Hasan, Melik Danişmend Gazi, gazalarının da merkez üssü olan Harcana-van vilâyetine gelip Harcana'yı (Harşana) yani Amasya Kalesini kuşatır. Kalenin kralını zehirletip öldürtür. Cenazesini bir dağ üstüne defnedir. Bir süre sonra annesi de ölünce, Şerif Hızır olan üç yaşındaki oğul (Sarı Saltık) yalnız ve fakir kalır ve terbiyesini lalası Seravil üstlenir. Bu adamcağız onu zamanın ulemalarından biri olan Abdülaziz Harezmi adlı bilgin bir zata teslim eder. Şerif Hızır onun yanında ilim öğrenir, olgunlaşır. Şerif Hızır'ın, Sarı Saltık adını alışı ise 14 yaşlarında cihada başladığı zamana rastlar. Gazalarının birinde, Alyon-i Rumî adlı bir genç, Hıristiyan cengâveri yenerek onu Müslüman eder; onunla yakın arkadaşlık kurar ve adını İlyas-Rumî koyar. O da karşılık olarak Şerif Hızır'a Sarı Saltık adını verir ki, onların dilinde

"çok güçlü erkek" anlamını taşır. Şerif Hızır sarışın ve kızıl saçlı olduğu için de o günden sonra "Sarı Saltık" diye anılır. Evliya Çelebi'ye göre, Sarı Saltık öleceğini hissedince müritlerine ölümünün yakın olduğunu, yedi tabut hazırlayarak beklemelerini, çünkü vefat edince yedi kralın kendisi için savaşmak isteyeceklerini söyler. Bunun üzerine dervişler tabutları hazırlar. Sarı Saltık vefat edince dervişler tevhit ve tezkir ile cenazeyi yıkayıp tabutlardan birinin içine koyarlar. Bir süre sonra sırasıyla, Moskov, Leh, Çeh, İsveç, Edirne, Boğdan ve Dobruca kralları'nın askerleri gelip her biri birer tabut alıp içine bakarlar ve Sarı Saltık'ı orada görürler. Böylece yedi kralın yedisi de kavga etmeden Sarı Saltık'ın cenazesine sahip olduklarını düşünüp memnun olurlar. Bugün ona ait olduğu düşünülen türbenin ise Babadağ'ında bulunduğu ve II. Bayezid tarafından yaptırıldığına inanılır (Ocak, 2011:38,63).

Aslında Osmanlı Avrupa'ya çıkarken bir gerçek yazılıp çizilmez. Birincisi kılıç zoru ile devlet alınsa bile adaletli bir hoşgörü olmazsa kalıcı olamamaktadır. Bu Horasan Erenleri rolüdür. İkincisi ise doğal afet ile birlikte Çanakkale'den geçilme başlamıştır.

Sarı Saltık, 1300 dolaylarında ölmüştür. Eskiden Selçuk kolonistlerine ait olan toprakların büyük bir kısmını ele geçirmişlerdir. Güçlü koruyuculardan ve büyük başkanlardan yoksun, güneyde Hıristiyanlar, kuzeyde put perest Türkler tarafından sıkıştırılan Selçuk kolonistleri hicret etmeye karar vermişlerdir. Bu olay 1309 dolaylarında meydana gelmiştir. Dobruca'da kalanlar ise Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir. Sonraları bunlara 'Kevkâus'un kavmi' anlamına gelen 'Gagavuz' denilmiştir (Kiel, 1980:26,27)

Benim yaptığım çalışmalarda Karaman yöresi Türkmenleri Bektaşilerinin en çok Yunanistan, Makedonya, Arnavutluk ve Bulgaristan'a göç etmiş oldukları ortaya çıkar. Yunanistan'dan gelen Bektaşilerin torunları bunu halen savunur. Saruhan (Manisa) ve Karasi (Balıkesir) yöresinde ilk yerleşimlerin yapılmasına rağmen bu yörelerden söz etmemeleri ilginçtir. Trakya'da Bektaşiliğe devam edenler ve Bektaşi kökenliler hatta Sünni kökenliler bile genelde Karaman ismini vermektedir. Bu durum, devlet kurmuş bir toplumun parçası olmak istemelerinden kaynaklanabilir.

Orhan Bey 1352 yılında Çanakkale'ye bağlı Gelibolu'daki Çimpe Kalesini aldı. 1354 yılı mart ayının 2. günü geceleyin Gelibolu'da bir deprem oldu.

Bu depremde neredeyse Gelibolu'nun tamamı harap oldu. Yıkılan sadece yerleşim birimleri değil, Gelibolu surları da deprem dolayısıyla yıkıldı. Bunu fırsat bilen Orhan Bey Trakya ve Balkanlara akınlarını başlattı. Öncü giden Sufiler yani Horasan Erenleri yıllardır oralarda yöreyi ve insanların gönüllerini fethettiklerinden gelenlerin halkın kurtarıcısı gibi görüldü. Yeni yerlerde tekke ve zaviyelerini açan erenler yeni gelen ve geleceklere yerli halk arasında köprü oldular.

Konumuz içinde bazı sözcüklerin tekrarı olacaktır. **Musahiplik Bektaşî Sürekleri, Horasan Erenleri**, gibi sözü geçen terimleri de kısaca açıklamaya çalışacağız.

Alevîliğin temel kavramlarından olan musahiplik, iki Alevî ailesinin dünyada ve ahirette kardeş olmasıdır. Alevî-Bektaşî inancında kişinin "Musahibi" olma yükümlülüğü yedi farzdan, yani yerine getirilmesi gereken yedi yükümlülüğün biridir. (www.dergipark.org.tr)

Hacı Bektaşî Veli ardından Seyit Ali Sultan ve Abdal Musa bir erkân düzenleyerek toplumları, inançları birleştirmiştir. Hacı Bektaşî Veli ardından Balım Sultan'a kadar olan Bektaşîliğe biz **Sürek Bektaşîliği Devresi** diyoruz. Sürek Bektaşîliğinde her inancın erkân farkı vardır. Yani tamamı Musahipli veya Musahipsiz olmadığı için günümüzde bazı çevrelerin genelde Alevi dedelerin bilinçsiz olarak Musahipsiz olur mu demeleri çok yanlıştır. Esasında bilmedikleri konularda sadece bir şeyler anlatmak için konuştuklarından ne yazık ki halka bilgi yerine cahillik veriyorlar. Fazla bilgileri olmadığından ve işleri geldiğinden bilinçsizce konuşmaların halkı ayırdığından haberleri yok.

Yukarıdaki terim belki Anadolu Aleviliğini kapsar ve anlatabilir.

Trakya ve Balkan Bektaşî ve Bektaşî Süreklerinde her toplumun inancında musahiplik farklı şekilde ve kurallardadır. Bunu çalışmamızın konularında açıklayacağız. Çünkü Trakya ve Balkan Bektaşîliği ve Bektaşî süreklerinde Musahipli ve Musahipsiz erkân vardır. Sürek Bektaşîleri tanıtımında her toplumun musahip şartları ayrıca belirtilecektir.

Horasan Farsçada güneşin yükseldiği yer anlamına gelmektedir. Günümüzde İran devletinin üç eyaletinin adı olan Horasan, eskiden bugünkü İran, Afganistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan devletlerinin bazı bölgelerini içine alan geniş bir coğrafyanın adıydı. (www.61medya.com)

Esasında Horasan yöresinden gelenlerin tümü yer ayırım yapmaksızın Horasan Erenleri olarak kabul edilir. Horasan Erenlerinden en çok bilineni ve tanınanı Hacı Ahmet Yesevi'dir. Tam adı Ahmed bin İbrâhim bin İlyâs *Yesevi'dir*.

Ahmet Yesevi (d. 1093?, Sayram, Kazakistan – ö. 1166?, Türkistan, Kazakistan) "Pîr-i Türkistan" lakabıyla bilinen mutasavvıf, şair. (www.turkedebiyati.org/ahmet-yesevi)

Genelde kişilerin yaşamları ile ilgili rakamlar her zaman farklılık gösterir.

Bizans İmparatoru, Michael Palaeologus Türkleri, Bizans İmparatorluğu ile putperest Altın Ordu Tatarlarının ülkesi arasında bulunan ve bugünkü Bulgaristan'ı oluşturan boş, sahipsiz bir alana yerleştirir. Sarı Saltûk da bu kolonistler arasında bulunur. 1209 yılında Anadolu'ya tekrar dönenler Bizanslılardan ele geçirilen Bergama ve Balıkesir dolaylarındaki Karasi'ye yerleşmiş olanlardır (Kiel, 1980:26,27).

Cumhuriyet
100
yaşında